

Funkce veřejné správy ve vztahu k trestu obecně prospěšných prací

The functions of public administration in relation to the sentence of community service

Bc. Lucie Kozelská, DiS.

Diplomová práce
2011

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Lucie KOZELSKÁ, DiS.**
Osobní číslo: **M080690**
Studijní program: **N 6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná správa a regionální rozvoj**

Téma práce: **Funkce veřejné správy ve vztahu k trestu obecně prospěšných prací**

Zásady pro vypracování:

Úvod

I. Teoretická část

- Fungování alternativních trestů se zaměřením na trest obecně prospěšných prací.
- Charakteristika historie propojení trestu obecně prospěšných prací s institucemi veřejné správy.
- Charakteristika podílu veřejné správy na postpenitenciární péči.
- Přiblížení Probační a mediační služby České republiky a rozsah její působnosti.

II. Praktická část

- Vzájemná spolupráce mezi Probační a mediační službou České republiky a veřejnou správou.
- Zhodnocení využití trestu obecně prospěšných prací v oblasti veřejné správy, se zvláštním zřetelem k praxi v soudním okrese Frýdek-Místek.

Závěr

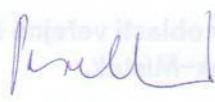
Rozsah diplomové práce: **cca 70**
Rozsah příloh:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

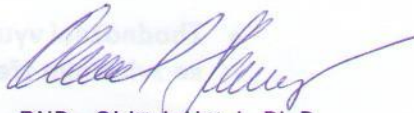
- [1] HORZÍNKOVÁ, E. Přestupky a správní trestání : právní úprava k 1.5.2008. 4. vyd. Praha: Eurounion, 2008. 311 s. ISBN 978-80-7317-069-1.
[2] STOLAŘ, A., PÚRY, F., ŠÁMAL, P. Alternativní řešení trestních věcí v praxi. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2000. 468 s. ISBN 80-7179-350-7.
[3] SVOBODA, I. Úvod do studia mediace a probace. 1. vyd. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2005. 118 s. ISBN 80-7318-261-0.

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Miloš Matula, CSc.**
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
Datum zadání diplomové práce: **20. června 2011**
Termín odevzdání diplomové práce: **15. srpna 2011**

Ve Zlíně dne 20. června 2011

prof. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková
děkanka

RNDr. Oldřich Hájek, Ph.D.
ředitel ústavu

ABSTRAKT

Diplomová práce se zabývá zhodnocením funkce veřejné správy se zaměřením na trest obecně prospěšných prací. Teoretická část popisuje pojmy, které jsou důležité z hlediska představení a charakteristiky alternativních trestů, Probační a mediační služby ČR a jejich propojení s veřejnou správou. Dalším vysvětlovaným pojmem je konkrétně alternativní trest obecně prospěšných prací. Praktická část diplomové práce je zaměřena nejprve na dotazníkové šetření s poskytovateli míst pro výkon trestu obecně prospěšných prací a dále na zhodnocení funkce výkonu alternativního trestu a jeho využívání veřejnou správou.

Klíčová slova: Probační a mediační služba ČR, alternativní trest obecně prospěšné práce, poskytovatel prací, postpenitenciární péče.

ABSTRACT

This thesis deals with the assessment function of public administration with a focus on punishment of community service. The theoretical part describes the concepts that are important in terms of performance and characteristics of alternative sentencing, the Probation and Mediation Service and their interconnection with the public administration. Another concept is specifically explaining alternative sentence of community service. The practical part of the thesis is focused on the first survey with providers of jobs for serving community service and to evaluate the performance of functions of alternative punishment and its use of public administration.

Keywords: Probation and Mediation Service, the alternative punishment community service, a provider of work, after-care.

Poděkování

Děkuji vedoucímu diplomové práce JUDr. Miloši Matulovi, CSc. za účinnou odbornou pomoc při zpracování mé diplomové práce. Dále bych chtěla poděkovat za cenné informace poskytovatelům míst k výkonu trestu obecně prospěšných prací a své rodině, která mě byla při psaní diplomové práce velkou oporou.

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹;
- diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí:
  - bez omezení;
  - pouze prezenčně v rámci Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně;**
- na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²;
- podle § 60³ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60⁴ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše

¹ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

- (1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.
- (2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.
- (3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

² zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

- (3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

³ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

- (1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

⁴ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

- (2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.
- (3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výtěžku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla

Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);

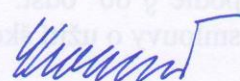
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že:

- jsem diplomovou práci zpracovala samostatně a použité informační zdroje jsem citovala;
- odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně

22. 8. 2011

OBSAH

ÚVOD.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 FUNGOVÁNÍ ALTERNATIVNÍCH TRESTŮ SE ZAMĚŘENÍM NA TREST OBECNĚ PROSPĚŠNÝCH PRACÍ.....	12
1.1 DRUHY ALTERNATIVNÍCH TRESTŮ	12
1.1.1 Podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody	12
1.1.2 Podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody s dohledem.....	13
1.1.3 Domácí vězení.....	14
1.1.4 Obecně prospěšné práce (dále jen OPP)	15
1.1.5 Propadnutí majetku	17
1.1.6 Peněžitý trest	18
1.1.7 Propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty	19
1.1.8 Zákaz činnosti	19
1.1.9 Zákaz pobytu	19
1.1.10 Zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce	20
1.1.11 Ztráta čestných titulů a vyznamenání.....	20
1.1.12 Ztráta vojenské hodnosti	20
1.1.13 Vyhoštění	21
2 CHARAKTERISTIKA HISTORIE PROPOJENÍ TRESTU OBECNĚ PROSPĚŠNÝCH PRACÍ S INSTITUCEMI VEŘEJNÉ SPRÁVY.....	22
3 CHARAKTERISTIKA PODÍLŮ VEŘEJNÉ SPRÁVY NA POSTPENITENCIÁRNÍ PÉČI.....	25
3.1 POSTPENITENCIÁRNÍ PÉČE.....	25
3.2 POSTPENITENCIÁRNÍ PÉČE A VEŘEJNÁ SPRÁVA	25
4 PŘIBLÍŽENÍ PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBY ČESKÉ REPUBLIKY A ROZSAH JEJÍ PŮSOBNOSTI	27
4.1 VZNIK PMS ČR.....	27
4.2 ČINNOST PMS ČR.....	28
4.2.1 Činnost PMS ČR v přípravném řízení a v řízení před soudem	30
4.2.2 Činnost PMS ČR ve výkonovacím řízení.....	32
II PRAKTICKÁ ČÁST	34
5 VZÁJEMNÁ SPOLUPRÁCE MEZI PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBOU ČESKÉ REPUBLIKY A VEŘEJNOU SPRÁVOU.....	35
5.1 HODNOCENÍ SPOLUPRÁCE PMS ČR A MĚST A OBCÍ	35
6 ZHODNOCENÍ VYUŽITÍ TRESTU OBECNĚ PROSPĚŠNÝCH PRACÍ V OBLASTI VEŘEJNÉ SPRÁVY, SE ZVLÁŠTNÍM ZŘETELEM K PRAXI V SOUDNÍM OKRESE FRÝDEK-MÍSTEK.....	37
6.1 ZHODNOCENÍ VYUŽITÍ TRESTU OPP V SOUDNÍM OKRESE FRÝDEK-MÍSTEK	37
6.1.1 Přínosy.....	38
6.1.2 Problémy a jejich řešení	38

6.1.3	Kontrola výkonu trestu OPP	38
6.1.4	Druh práce a vykonatelnost.....	39
6.1.5	Poskytovatelé a jejich idey.....	39
ZÁVĚR.....		41
ZÁVĚR V ANGLIČTINĚ		45
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY		49
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK		50
SEZNAM OBRÁZKŮ		51
SEZNAM TABULEK.....		52
SEZNAM PŘÍLOH.....		53

ÚVOD

„Překročit hranu zákona je někdy okamžikem několika vteřin, který se již nedá vzít zpátky. Lítost nepomůže a občan je hnán k odpovědnosti. Trest ukojí spravedlnost, ale někdy výše trestu znamená odsouzení dalších nevinných.“¹

K výběru tohoto tématu mě inspirovala, jak má zkušenost s trestem obecně prospěšných prací v rámci stáže u Probační a mediační služby ČR, středisko Frýdek-Místek, tak také zájem o tuto oblast, v níž se spojuje právo se sociální prací a veřejnou správou. Zároveň jsem měla to štěstí a během studia se mi poštěstilo stát se zaměstnancem Probační a mediační služby ČR, středisko Frýdek-Místek.

Cílem mé diplomové práce v teoretické části je vyjádřit se v základních směrech k fungování alternativních trestů v České republice se zapojením veřejné správy do procesu trestání. Je zřejmé, že oblast alternativního trestání je natolik široká, že ji nelze zpracovat v celém rozsahu, což ani není účelem této diplomové práce. V úvodu diplomové práce vysvětluji základní pojmy fungování alternativních trestů, se zaměřením na trest obecně prospěšných prací. Druhou kapitolu věnuji tématu historie trest OPP a jeho propojení s veřejnou správou. Třetí kapitola je věnována tématu postpenitenciární péče. Ve čtvrté kapitole chci poskytnout základní informace o činnosti Probační a mediační služby ČR, která využívá alternativní přístupy k řešení problémů osob, jež se dopustily trestné činnosti, přibližují pojem restorativní justice. Pátá kapitola bude zaměřena na vzájemnou spolupráci mezi Probační a mediační službou ČR a veřejnou správou, popisují v ní konkrétní případy spolupráce. V páté kapitole chci popsat dosavadní vzájemnou spolupráci veřejné správy a institutu PMS ČR. V šesté kapitole bude popsán průběh a výsledky dotazníkového šetření o trestu obecně prospěšných prací a jeho využívání institucemi. Zvláštní pozornost bude věnována praktickým zkušenostem s uplatňováním trestu OPP v praxi v soudním okrese Frýdek-Místek.

---

¹ Dvořák Jiří, <http://www.mesec.cz/clanky/domaci-vezeni-jako-alternativni-trest/>

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 FUNGOVÁNÍ ALTERNATIVNÍCH TRESTŮ SE ZAMĚŘENÍM NA TREST OBECNĚ PROSPĚŠNÝCH PRACÍ

Většina lidí si při použití slova trest představí vězení, tedy správně řečeno trest odnětí svobody nepodmíněně. Není to ovšem jediný trest, který může soud za trestný čin uložit. Již několik let se těší značné popularitě tzv. alternativní tresty. Tyto tresty jsou podstatně ekonomičtější a na odsouzeného mají často větší účinek než trest odnětí svobody. Alternativa znamená, že je možnost vybrat si mezi více způsoby řešení, např. pro odsouzeného k trestu obecně prospěšných prací (dále jen OPP) to může znamenat výkon 300 hodin ve prospěch neziskové organizace nebo dle nového Trestního zákoníku i 300 dní ve výkonu trestu odnětí svobody (což je podstatná změna, jelikož dle Trestního zákona z r. 1963 by to bylo pouze 150 dní ve výkonu trestu odnětí svobody, dále VTOS).

1.1 Druhy alternativních trestů

Alternativním trestem je v zásadě každý trest, při kterém nedochází k omezení osobní svobody odsouzeného.

1.1.1 Podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody

„Tato alternativa trestu spočívá v tom, že soud uloží jedinci trest odnětí svobody, ale jeho výkon odloží pod podmínkou, že se bude odsouzený chovat po zkušební dobu řádně a vyhoví uloženým podmínkám. Jedná se de facto o možnost, aby své patologické chování pachatel odčinil bez izolace od společnosti. Pokud se osvědčí, trest odnětí svobody nařízen nebude a na pachatele se bude hledět, jako kdyby odsouzen nebyl. Po dobu tohoto podmíněného odsouzení se může obrátit na pomoc probačních úředníků nebo sociálních kurátorů a je prerekvizitou ke snaze pachatele vést řádný život.“²

---

² SOTOLÁŘ, A., PÚRY, F., ŠÁMAL, P. Alternativní řešení trestních věcí v praxi. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2000. 468 s. ISBN 80-7179-350-7. s. 322.

Je trestem, který má převážně výchovný charakter na osobu odsouzeného. Podmíněně odsoudit lze pouze k trestu odnětí svobody. „Soud může podmíněně odložit výkon trestu odnětí svobody nepřevyšujícího tři léta, jestliže vzhledem k osobě a poměrům pachatelem, zejména s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a prostředí, ve kterém žije a pracuje, a k okolnostem případu má důvodně za to, že k působení na pachatele, aby vedl řádný život, není třeba jeho výkonu.“³ Zkušební doba se ukládá na jeden až pět let, počítá se od zpravomocnění rozsudku. Pokud odsouzený ve lhůtě podmíněného odsouzení vede řádný život, nedopustí se další trestné činnosti, rozhodne soud ve lhůtě jednoho roku od konce zkušební doby o jeho osvědčení. Pokud soud nevydá ve lhůtě toto osvědčení, má se za to, že se osvědčil. Pokud se odsouzený ve zkušební době neosvědčil (např. spáchal nový trestný čin), soud jej neosvědčí a rozhodne, že se trest vykoná a jakým způsobem. Výjimečně lze ponechat zkušební dobu v platnosti, většinou spolu s uložením dohledu, prodloužením zkušební doby nebo uložením přiměřených povinností a omezení.

1.1.2 Podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody s dohledem

Princip tohoto odsouzení je v podstatě stejný, jako ve výše uvedeném případě. Rozdíl je v tom, že při uložení dohledu dohlíží na pachatele pracovníci Probační a mediační služby České republiky (dále PMS ČR).

Dohled je pravidelný osobní kontakt obviněného nebo odsouzeného s probačním pracovníkem a to jak na středisku PMS ČR, tak i v místě pobytu pachatele. Pravidelný kontakt a kontrola chování by měly přispět k tomu, aby odsouzený vedl řádný život, tedy bez dalšího konfliktu se zákonem. Probační úředník či asistent nejen kontroluje a ověřuje to, jak klient žije, ale také mu nabízí svou pomoc a podporu. Podmíněně odsouzenému lze také uložit přiměřené povinnosti a omezení, jako např. hradit škodu, zdržet se požívání alkoholických nápojů či návykových látek., a podobně. Zprávu o průběhu dohledu zasílá probační úředník nejméně jednou za půl roku soudu.

---

³ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 81, odst. 1.

1.1.3 Domácí vězení

„Umožňuje postih pachatele, aniž by musel být vytrhován ze své rodiny a pracovních návyků; přináší také úsporu nákladů na výkon trestu. Trest domácího vězení otevírá zcela novou kapitolu trestní politiky České republiky a následuje praxi osvědčenou již v mnoha evropských zemích. Tento nový trest by měl mimo jiné systémově zaplnit „mezeru“, která vznikne díky nové úpravě trestu obecně prospěšných prací, který už nebude možné ukládat např. pachatelům opakované, zejména majetkové trestné činnosti, a u nichž soud zvažuje již uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody.“⁴

Umožňuje odsouzeným, aby vykonávali trest, bez toho, aniž by museli být vytrženi z rodinného a sociálního prostředí, neztrácí pracovní návyky. Za tento trest odsouzený platí 100 korun denně, také dochází k úspoře nákladů za trest odnětí svobody.

Současně s trestem domácího vězení musí soud uložit i náhradní trest odnětí svobody v délce do jednoho roku pro případ, že by odsouzený neplnil řádně podmínky výkonu tohoto trestu.

Při uložení trestu domácího vězení (dále TDV) má odsouzený povinnost zdržovat se v určitém čase (nejčastěji od 20,00 hodin do 5,00 hodin, ale je častou praxí soudu trest přizpůsobit na tělo odsouzeného, pokud pracuje např. na směny. V tomto případě je odsouzený např. povinen být doma 2 hodiny před počátkem směny a 2 hodiny po konci směny). Další podmínkou TDV je, že odsouzený se o víkendech a ve dnech pracovního volna musí v místě bydliště zdržovat po celý den.

Dodržování tohoto trestu je zajištěno namátkovou kontrolou prováděnou úředníky PMS ČR (za tímto účelem je odsouzený povinen probačnímu úředníkovi umožnit vstup do místa výkonu trestu). Plánem do budoucna je provádět kontrolu prostřednictvím elektronického monitorovacího systému, tj. tzv. elektronického náramku. Kontrolu výkonu trestu domácího vězení prostřednictvím elektronického monitorovacího systému, který umožňuje detekci pohybu odsouzeného, zajistí PMS ČR ve spolupráci s provozovatelem

---

⁴ <http://www.reformajustice.cz/cz/trestni-zakonik/alternativni-tresty.html>

elektronického kontrolního systému. Trest domácího vězení může být uložen za přečiny v maximální délce dvou let.

1.1.4 Obecně prospěšné práce (dále jen OPP)

Trest OPP je upraven v zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník účinného od 1.1.2010. Dříve se tento trest řídil Zákonem č. 140/1961, trestní zákon účinného do 31.12.2009. Tento trest může soudce uložit prostřednictvím rozsudku (rozhoduje se u hlavního líčení za přítomnosti pachatele i státního zástupce) nebo trestního příkazu (soudce rozhoduje tzv. od stolu, tedy sám, bez přítomnosti pachatele a státního zástupce). Trestním příkazem by měl soudce trest OPP uložit až po pověření místně příslušného střediska PMS ČR, které vyhotoví zprávu doporučující či nedoporučující k výkonu trestu OPP (dále VT OPP). Součástí této zprávy musí být souhlas odsouzeného s nařízením VT OPP a poučení o VT OPP.

Trest OPP může soud uložit v rozsahu 50 – 300 hodin (u dospělých) a 50 – 200 hodin (u mladistvých) za trestný čin, za který zákon stanovuje trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřesahuje pět let dle nového Trestního zákoníku.

Na výkon trestu OPP dohlíží Probační a mediační služba ČR (dále jen PMS ČR), která pracuje s pověřením soudu. Dále se na VT OPP podílí ještě příslušná instituce či obec, kde odsouzený trest OPP vykonává. Je tedy zapotřebí velké součinnosti těchto subjektů. PMS ČR klienta vyzve k projednání VT OPP, seznámí odsouzeného s podmínkami VT, projedná s ním trest, společně vyberou místo a práce, které bude odsouzený vykonávat. Odsouzený při jednání podepisuje Podklad pro vydání usnesení a Poučení o VT OPP.

Na základě Podkladu pro vydání usnesení soud vydá Usnesení o nařízení trestu OPP k příslušné instituci, kde je stanoveno, jaké práce a u koho bude odsouzený vykonávat. Dále je zde stanoveno, že se do čtrnácti dnů od převzetí odsouzení musí odsouzený dostavit k PMS ČR ke stanovení dne nástupu k VT OPP. Odsouzenému je přesně stanoveno, kdy s VT OPP započne, v jakém rozsahu ho bude vykonávat a do kdy jej musí mít odpracován. Pokud se během výkonu trestu OPP změní osobní situace odsouzeného, je možno požádat soud prostřednictvím PMS ČR o změnu místa výkonu trestu (důvodem může být změna zaměstnání, evidence na úřadu práce a podobně).

Pokud nějaké podmínky nebude plnit tak jak má, je seznámen s tím, že bude jeden krát vyzván k řádnému plnění podmínek. Pokud i přesto nebude trest řádně vykonávat, bude soudu podán návrh na přeměnu zbytku nevykonaných hodin z trestu OPP na trest odnětí svobody.

Odsouzený je trest OPP povinen odpracovat bezplatně, osobně, ve svém volném čase, nejpozději ve lhůtě jednoho roku od převzetí Usnesení o nařízení trestu ke konkrétnímu poskytovateli (tedy obci, městu nebo neziskové organizaci). Do této lhůty se nezapočítává doba, po kterou odsouzený nemohl práce vykonávat pro zdravotní nebo zákonné překážky, zdržoval se v cizině, byl ve vazbě či vykonával trest odnětí svobody za jiný trestní čin (tyto musí doložit probačnímu pracovníkovi).

Podle zákona lze uložit pouze takové práce, které jsou obecně prospěšné. Smyslem jejich výkonu je, že odsouzený odpracuje svůj trest ve prospěch společnosti (myšleno komunity), kterou svým jednáním vlastně poškodil. Má se na mysli například údržba veřejného prostranství, úklid a údržba veřejných budov a komunikací, ale i pomoc v zařízeních sociální péče, ve zdravotnických zařízeních, ve školách a školkách, tělovýchovných jednotkách a podobně. Jedinou podmínkou je, že práce nesmí sloužit k výdělečné činnosti odsouzeného. Většina ukládaných prací nevyžaduje žádnou kvalifikaci, ale pokud je to možné, je vhodné využít odborných znalostí pachatele (trest OPP lze uložit například i za dopravní nehodu s těžkým ublížením na zdraví či smrtí, kdy odsouzený může být i vysokoškolský vzdělaný člověk s odbornou praxí). Organizace či obce, kde pak odsouzený vykonává trest OPP, mohou využít jeho specifických znalostí a ušetřit tak finanční náklady na specializované firmy.

Odsouzený k trestu OPP má po celou dobu výkonu tohoto trestu jisté povinnosti, které musí plnit. Mezi základní patří informovat probačního pracovníka o svých osobních poměrech, tedy o zaměstnání, evidenci na Úřadu práce, telefonním čísle, zdravotním stavu a v neposlední řadě je povinen informovat o svém aktuálním bydlišti. Dále je povinnosti odsouzeného dokládat pracovníkům PMS ČR okolnosti, které mu brání v řádném výkonu trestu OPP. Jedná se tedy především o pracovní neschopnost, informaci o pobytu v cizině, změnu zaměstnavatele, změnu bydliště, a podobně. Ovšem hlavní povinností je vést řádný život, tedy nedopouštět se další trestné činnosti. Dále může soud odsouzenému uložit další povinnosti, které musí pachatel v průběhu výkonu trestu OPP plnit. Může se jednat

například o úhradu škody či dlužného i řádného výživného, nebo o povinnost zdržet se po dobu výkonu trestu OPP požívání alkoholických nápojů či návykových látek, a podobně.

Po vykonání trestu, či po pravomocném upuštění od vykonání zbytku trestu se hledí na pachatele, jemuž byl takovýto trest uložen, jako by nebyl odsouzen a soud zahradí odsouzení (provede se výmaz tohoto záznamu z rejstříku trestů). Pokud je vedle trestu OPP uložen další trest, je odsouzení zahlazeno až po splnění všech podmínek ve vztahu ke všem trestům.

Jestliže odsouzený zaviněně nevykonal či mařil uložený trest OPP, nevedl řádný život od doby odsouzení k tomuto trestu, může soud přeměnit tento trest na trest odnětí svobody a to i v průběhu výkonu tohoto trestu. Odsouzený práce zaviněně nevykonal, pokud se bez omluvy nedostavil k započetí prací, nebo po započetí s výkonem trestu, práce přerušil a do konce stanovené lhůty již s výkonem trestu nepokračoval. Za úmyslné nevykonání práce se považují i případy, kdy je odsouzený přítomen na pracovišti, ovšem odmítá uloženou práci vykonávat. Trest OPP se dle nové trestní úpravy přeměňuje v poměru 1:1, tedy např. 120 neodpracovaných hodin se přeměňuje na 120 dní ve výkonu trestu odnětí svobody. Pokud byl ovšem pachatel odsouzen dle staré trestní úpravy a trest se přeměňuje až nyní, řídí se poměrem 1:2, tedy 120 nevykonaných hodin se přeměňuje na 60 dní ve výkonu trestu odnětí svobody.

Trestní řád stanovuje podmínky, za kterých lze výkon trestu odložit nebo přerušit. O odkladu nebo přerušení trestu, většinou na žádost odsouzeného, rozhoduje předseda senátu okresního soudu, který OPP nařídil. Výkon trestu nelze odložit, pokud již byl započat, v tomto případě se jedná o přerušení. Odložit nebo přerušit trest lze pouze ze zdravotních důvodů, ty musí odsouzený doložit (buď přímo soudu, nebo PMS ČR, která toto potvrzení pak předá soudu). Důvodem pro odklad či přerušení je i těhotenství, porod a péče o dítě do jednoho roku. Odložit či přerušit trest lze i z jiných závažných důvodů, ovšem maximálně na dobu tří měsíců.

1.1.5 Propadnutí majetku

„Soud může vzhledem k okolnostem spáchaného trestného činu a poměrům pachatele uložit trest propadnutí majetku, odsuzuje-li pachatele k výjimečnému trestu anebo

odsuzuje-li jej za zvlášť závažný zločin, jímž pachatel pro sebe nebo pro jiného získal nebo se snažil získat majetkový prospěch.⁵

Bez výše uvedených podmínek může soud uložit tento trest, jen když to zákon ve zvláštní části dovoluje. Tytéž podmínky platí, i pokud soud zvažuje uložení tohoto trestu jako samostatného a jestliže není vzhledem k okolnostem uložení dalšího trestu třeba. Soud může určit, zda majetek propadá celý, nebo jen jeho část. Propadlý majetek připadá státu.

1.1.6 Peněžitý trest

„Forma tohoto trestu je nejfrekventovanější a nejdůležitější alternativa ke krátkodobým trestům odnětí svobody. I když je zřejmá jeho majetková povaha, peněžitý trest není určen jen pro postih majetkových trestných činů. Problémem je zde, že nepostihuje jen osobu pachatele, ale rodinu nebo osoby, ke kterým má pachatel závazky, a negativním rysem je i závislost peněžitého trestu na majetkových poměrech pachatele, které se mohou podstatně lišit u různých osob. Nutno si ale uvědomit, že v tomto případě jde o projev obecné povahy trestu jako trestně právní sankce, jejíž podstatou je vždy určitá újma.⁶“

„Peněžitý trest může soud uložit, jestliže pachatele pro sebe nebo pro jiného úmyslným trestným činem získal nebo se snažil získat majetkový prospěch.⁷“ Bez této podmínky lze tento trest uložit, pokud to Trestní zákoník ve zvláštní části dovoluje, nebo pokud je ukládán za přečin a není současně uložen nepodmíněný trest. Jako samostatný lze uložit, pokud to je vzhledem k účelu trestu dostačující. Soud musí přihlídnout k majetkovým a osobním poměrům pachatele. Peněžitý trest se ukládá v denních sazbách (nejméně 20 a nejvíce 730). Denní sazba činí nejméně 100 korun a nejvíce 50 000 korun (minimální výše peněžitého trestu může tedy být 2 000 korun, zatímco maximální nepřesáhne výši 36 500 000 korun). Za peněžitý trest se ukládá náhradní trest odnětí svobody, to pro případ, že by odsouzený soudem stanovenou částku v daném čase neuhradil.

---

⁵ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 66, odst. 1

⁶ SOTOLÁŘ, A., PÚRY, F., ŠÁMAL, P. Alternativní řešení trestních věcí v praxi. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2000. 468 s. ISBN 80-7179-350-7. s. 339.

⁷ Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, § 67, odst. 1

1.1.7 Propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty

Soud může uložit trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty, které bylo užito k spáchání trestného činu, která byla k spáchání trestného činu určena, nebo kterou pachatel získal trestným činem nebo jako odměnu za něj. Trest se může vztahovat jen na věc patřící pachateli. Pokud odsouzený věc nebo jinou majetkovou hodnotu třeba jen z části znehodnotil či poškodil, může soud vedle propadnutí této věci uložit i propadnutí náhradní hodnoty. Tyto věci pak případnou státu.

1.1.8 Zákaz činnosti

„Soud může uložit trest zákazu činnosti na jeden rok až deset let, dopustí-li se pachatel trestného činu v souvislosti s touto činností. Trest zákazu činnosti spočívá v tom, že se odsouzenému po dobu výkonu tohoto trestu zakazuje výkon určitého zaměstnání, povolání nebo funkce nebo takové činnosti, ke které je třeba zvláštního povolení, nebo jejíž výkon upravuje jiný právní předpis.⁸“ Zákazy činnosti se sčítají. Soud může, za určitých podmínek, po uplynutí poloviny doby podmíněně upustit od zbytku výkonu tohoto trestu. Po vykonání trestu se na pachatele hledí jako by nebyl potrestán.

1.1.9 Zákaz pobytu

„Soud může uložit trest zákazu pobytu na jeden rok až deset let za úmyslný trestný čin, vyžaduje-li to se zřetelem na dosavadní způsob života pachatele a místo spáchání činu ochrana veřejného pořádku, rodiny, zdraví, mravnosti nebo majetku; trest zákazu pobytu se nesmí vztahovat na místo nebo obvod, v němž má pachatel trvalý pobyt.⁹“ Trest může být uložen jak vedle jiného trestu, tak i samostatně, musí se však jednat o trestný čin, jehož horní hranice nepřesahuje tři léta a uložení jiného trestu není potřebné. Výkon trestu odnětí svobody se do zákazu pobytu nezapočítává.

---

⁸ Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, § 73, odst. 1,3

⁹ Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, § 75, odst. 1

1.1.10 Zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce

„Soud může uložit trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce až na deset let, dopustí-li se pachatel úmyslného trestného činu v souvislosti s návštěvou této akce. Trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce spočívá v tom, že se odsouzenému po dobu výkonu tohoto trestu zakazuje účast na stanovených sportovních, kulturních a jiných společenských akcích.¹⁰“ Při výkonu tohoto trestu je odsouzený povinen spolupracovat s probačním úředníkem dle společně sestaveného probačního plánu. Probační plán je základní dokumentem upravující průběh trestu, především pravidla spolupráce mezi odsouzeným a probačním úředníkem, způsob plnění povinnosti dostavování se na určenou služebnu Policie České republiky, plnění přiměřené povinnosti nebo přiměřených omezení, (pokud je soud uložil), popř. upřesňuje povinnost absolvovat program sociálního výcviku a převýchovy nebo psychologického poradenství. Do doby výkonu trestu se nezapočítává výkon trestu odnětí svobody.

1.1.11 Ztráta čestných titulů a vyznamenání

„Soud může uložit trest ztráty čestných titulů a vyznamenání, odsuzuje-li pachatele za úmyslný trestný čin spáchaný ze zvlášť zavrženíhodné pohnutky k nepodmíněnému trestu odnětí svobody nejméně na dvě léta. Ztráta čestných titulů a vyznamenání spočívá v tom, že odsouzený ztrácí vyznamenání, čestná uznání a jiné čestné tituly udělené podle vnitrostátních právních předpisů.¹¹“ Tento trest je vedlejším trestem, nelze uložit samostatně, ale pouze vedle nepodmíněného trestu s minimální délkou dva roky. Tímto trestem nelze odejmout vysokoškolský titul (Mgr., MUDr., apod.).

1.1.12 Ztráta vojenské hodnosti

„Soud může uložit trest ztráty vojenské hodnosti, odsuzuje-li pachatele za úmyslný trestný čin spáchaný ze zvlášť zavrženíhodné pohnutky k nepodmíněnému trestu odnětí svobody

---

¹⁰ Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, § 76, odst. 1,3

¹¹ Zákon č. 40/2009Sb., Trestní zákoník, § 78, odst. 1, 2.

nejméně na dvě léta.¹²“ Tento trest opět nelze uložit samostatně, ale jen vedle jiného trestu.

1.1.13 Vyhoštění

„Soud může uložit pachateli, který není občanem České republiky (dále jen ČR), trest vyhoštění z území ČR, a to jako trest samostatný nebo i vedle jiného trestu, vyžaduje-li to bezpečnost lidí nebo majetku, nebo jiný obecný zájem; jako samostatný trest může být trest vyhoštění uložen, jestliže vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu a osobě a poměrům pachatele uložení jiného trestu není třeba.¹³“ Trest vyhoštění může být uložen na dobu jeden rok až deset let, nebo na dobu neurčitou, vzhledem k povaze trestného činu. Účelem tohoto trestu je zabránit cizímu státnímu příslušníkovi v páčání trestné činnosti na území ČR.

---

¹² Zákon č. 40/2009Sb. Trestní zákoník, § 79, odst. 1.

¹³ Zákon č. 40/2009Sb. Trestní zákoník, § 80, odst. 1.

2 CHARAKTERISTIKA HISTORIE PROPOJENÍ TRESTU OBECNĚ PROSPĚŠNÝCH PRACÍ S INSTITUCEMI VEŘEJNÉ SPRÁVY

Trest OPP byl do právního systému ČR zaveden 1.1.1996 novelou trestního zákona č. 152/1995 Sb. ze dne 29.6.1995. V trestním zákoně č. 140/1961 Sb. je institut OPP vymezen jako alternativa „trestu odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje 5 let, jestliže vzhledem k povaze trestného činu a možnosti nápravy pachatele lze mít důvodně za to, že výkonem tohoto trestu bude dosaženo účelu trestu stejně, jako kdyby byl na pachateli vykonán trest odnětí svobody¹⁴“. Tato právní úprava byla tedy účinná od 1. 1. 1996 do 31. 12. 2001. S účinností od 1. 1. 2002 se trest OPP řídí novelou zákona č. 265/2001 Sb., Trestní zákoník, která zavedla hned několik změn. Došlo ke změně definice, kdy OPP přestávají být alternativou pouze trestu odnětí svobody. Dle nového znění § 62 odst. 1 TrZ. „Soud může uložit trest obecně prospěšných prací, odsuzuje-li pachatele za přečin, jako samostatný trest může být trest obecně prospěšných prací uložen, jestliže vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přečinu a osobě a poměrům pachatele uložení jiného trestu není třeba.¹⁵“ Tato formulace činí z OPP alternativu jakéhokoliv trestu. OPP lze uložit samostatně nebo vedle jiného trestu, ne však vedle trestu odnětí svobody.

Od 1.1.2002 je možno trest obecně prospěšných prací vykonávat nejen ve prospěch obcí a měst, jako tomu bylo do konce roku 2001, ale i u obecně prospěšných institucí, které se zabývají vzděláním a vědou, kulturou, školstvím, ochranou zdraví, požární ochranou, ochranou životního prostředí, podporou a ochranou mládeže, ochranou zvířat, humanitární, sociální, charitativní, náboženskou, tělovýchovnou a sportovní činností. Tedy i u nevládních neziskových organizací (dále jen NNO).

---

¹⁴ Zákon č. 140/1961 Sb., Trestní zákon, § 45 odst. 1

¹⁵ Zákon č. 40/2009Sb. Trestní zákoník, § 62 odst. 1

Trestní zákoník a trestní řád stanovují pravidla uložení a výkonu trestu obecně prospěšných prací. V roce 1996 vydalo Ministerstvo spravedlnosti Metodický návod pro tehdy okresní a obecní úřady k zajištění výkonu trestu obecně prospěšných prací, který měl být pomůckou pro obce a okresy, které zajišťovaly výkon trestu, a přehledným způsobem podat představu o administrativních postupech uložení trestu obecně prospěšných prací. Návod nijak neomezuje práva a povinnosti subjektů zúčastněných při výkonu trestu OPP, není pro obce právně závazný, je pouze doporučením. Po zrušení okresních úřadů a zavedení Probační a mediační služby ČR je význam Metodického návodu omezen, ovšem žádná nová metodika nebyla na vládní úrovni vydána, a proto jako pomůcka vedle zákona slouží pořád. Upravuje také odpovědnost za škodu vzniklou při provádění prací nebo v souvislosti s nimi či vliv výkonu OPP na zdravotní a sociální pojištění a na daňovou povinnost, což trestní zákon neřeší.

Veřejnou správou rozumíme určitý druh činnosti (spravování veřejných záležitostí), a instituce (organizace, úřady), které veřejnou správu vykonávají. V materiálním (funkčním) pojetí je veřejná správa činností státních nebo jiných veřejných institucí, která svým obsahem není ani činností zákonodárnou, ani soudní. Ve formálním (institucionálním, organizačním) pojetí je veřejná správa definována jako činnost orgánů označených jako správní úřady. Pojem veřejná správa je termínem společným (nadřazeným) pro pojem státní správa (která je vykonávána především státními orgány), samospráva (která je vykonávána orgány územních samosprávných celků či orgány zájmové/profesionální samosprávy) a ostatní veřejná správa (která je vykonávána zejména institucemi s právní subjektivitou – např. VZP, ČNB, ČT, ČTK)¹⁶.

Veřejná správa je správa veřejných záležitostí, která je realizována především jako výkonná moc. Výkon veřejné správy je činností podzákonnou, neboť orgány veřejné správy jsou vázány zákony a dalšími právními předpisy nižší síly (i vyšší síly). Výkon veřejné správy je chápán jako veřejná služba. Na výkonu veřejné správy se podílí stát prostřednictvím státních orgánů a veřejnoprávní korporace - orgány územních

---

¹⁶ HENDRYCH, D., a kol. Správní právo - obecná část, 7. vydání, C.H.Beck, Praha 2009

samosprávných celků a orgány zájmové samosprávy (svazky, profesní komory a podobně)¹⁷.

Jedná se o orgán veřejnoprávní korporace (např. státu, obce, kraje) či jiného veřejnoprávního subjektu, který má pravomoc a působnost rozhodovat o subjektivních právech a právních povinnostech jemu bezprostředně nepodřízených právních subjektů. Pravomoc (právní prostředky svěřené pro výkon veřejné správy) a působnost (okruh vymezených úkolů) orgánů veřejné správy (tj. státní správy a samosprávy) jsou stanoveny zákonem¹⁸.

Obecní úřad sestavuje s odsouzeným dohodu a stanovuje podmínky VT OPP, přiděluje mu pracovní a ochranné pomůcky a poučuje ho o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci. Dále přidělí odsouzenému práci a hlásí PMS ČR, zda odsouzený trest řádně vykonává či vykonal.

---

¹⁷ Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci

¹⁸ HENDRYCH, D. (2003): Právní slovník. C. H. Beck, Praha. 1324s

3 CHARAKTERISTIKA PODÍLŮ VEŘEJNÉ SPRÁVY NA POSTPENITENCIÁRNÍ PÉČI

3.1 Postpenitenciární péče

Postpenitenciární péče je následná a systematická, převážně sociálně pedagogická péče pro osoby propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody nebo vykonávající alternativní tresty. Cílem postpenitenciární péče je podpora jedince propuštěného z výkonu trestu odnětí svobody při opětovném začlenění do společnosti. Rozlišuje se forma nucená a dobrovolná. Nucená postpenitenciární péče má zákonem vymezená pravidla a v podstatě pokračuje omezení klienta. Nucenou formu zajišťuje PMS ČR formou dohledu a parole. Dobrovolná forma nemá přísná pravidla, její využívání závisí na klientově svobodném rozhodnutí a výdrži. Dobrovolnou formu zajišťují většinou charitativní organizace. Účelnost a úspěšnost postpenitenciární péče se odvíjí už od samotného výkonu trestu odnětí svobody, tedy penitenciární oblasti. Tyto oblasti jsou velmi těsně propojeny.

3.2 Postpenitenciární péče a veřejná správa

Postpenitenciární péči v rámci státu zajišťují především sociální pracovníci a sociální kurátoři. Nařízenou formu následné sociální péče v rámci probačního dohledu zajišťuje Probační a mediační služba dle Zákona č. 257/2000 Sb. o Probační a mediační službě ČR. Po propuštění z věznice se odsouzený dostaví k sociálnímu kurátorovi s dokladem o propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, kurátor odevzdá uvedený doklad na oddělení sociální péče. Poté by se měl propuštěný zaevidovat na Úřadu práce, kde jej zařadí do evidence uchazečů o zaměstnání. V případě, že práci nenajde, žádá o podporu v nezaměstnanosti. Pokud propuštěnému nárok na podporu nevznikne, obrátí se na příslušný městský či obecní úřad, konkrétně na sociální odbor, který mu zajistí příjem sociální podpory. Propuštěný by měl být v neustálém kontaktu se sociálním kurátorem a informovat ho o své situaci. Sociální kurátor mu může pomoci zajistit alespoň provizorní ubytování v rámci státních i charitativních zařízení, jako jsou azylové domy, a podobně. Cílem práce sociálního kurátora je sociálně výchovná práce s klientem, poradenské služby,

začlenit klienta do sociálního prostředí. Sociální kurátoři jsou zaměstnanci obecních nebo městských úřadů¹⁹.

„Postpenitenciární péče je zvláštní druh sociální péče, která byla poskytována v samém začátku jen osobám, které byly propuštěny z výkonu trestu odnětí svobody, z ochranného léčení a z ochranné výchovy (u mladistvých). V současné době je postpenitenciární péče rozšířena o tzv. včasnou pomoc a sociální péči již ve fázi trestního řízení u obviněné osoby.²⁰“

---

¹⁹ GÁČ, D., Diplomová práce: Penitenciární péče, Masarykova univerzita, volně přístupná na webových stránkách http://is.muni.cz/th/55810/pdf_m/text.pdf

²⁰ ŠTĚRBA, V. Penologie, Armex publishing., ISBN 80-86795-48-5, 2007, s. 116.

4 PŘIBLÍŽENÍ PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBY ČESKÉ REPUBLIKY A ROZSAH JEJÍ PŮSOBNOSTI

4.1 Vznik PMS ČR

Probační a mediační služba byla zřízena na základě zákona c. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě. PMS je organizační složkou státu, není právnickou osobou, jedná jménem státu v rozsahu své působnosti. Zákon o Probační a mediační službě č. 257/2000 Sb., kterým byla služba ustavena, je úzce spjat se základními trestněprávními předpisy, kterými jsou zákon č. 69/2009 Sb., trestní zákoník a zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů. Organizační strukturu Probační a mediační služby ČR (dále jen PMS ČR) tvoří od 1. 1. 2001 ředitelství PMS ČR a střediska působící v sídlech okresních soudů nebo jim naroveň postavených obvodních nebo městských soudů, a dále střediska PMS ČR působící v sídlech okresních soudů, která jsou současně sídly krajských soudů nebo městského soudu v Praze. Střediska PMS zajišťují probační a mediační činnosti ve vztahu k příslušným policejním orgánům, státním zastupitelstvím a soudům. Organizační struktura je dvoustupňová. Celkový počet středisek je 74.

PMS vychází spolu s alternativními tresty z principu restorativní justice. Restore v latině znamená obnovit, navrátit do původního stavu. Restorativní justice vychází z myšlenky, že trestný čin je konfliktem mezi dvěma a více jednotlivci a lze jej účinně řešit jen za aktivní účasti všech dotčených osob. Definice restorativní justice: *„Restorativní justice je proces, jež v maximální míře zapojuje všechny, kterých se daná trestná činnost dotkla. Usiluje o maximální možnou danou míru uzdravení a obnovu trestným činem narušených vztahů a za tímto účelem umožňuje účastníkům identifikovat způsobené újmy a vzniklé potřeby a od nich se odvíjející povinnosti a závazky. Je v ní kladen důraz na odpovědnost pachatele za svůj čin a na jeho pozitivní působení do budoucnosti.“*²¹

---

²¹ ŽATECKÁ, E. Postavení a úkoly probační a mediační služby. 1. vydání, Praha: KEY publishing s.r.o., 2007, s. 18.

„Posláním PMS ČR je tedy přispívat k naplňování trestní spravedlnosti, především vytvářením podmínek pro uplatňování alternativních postupů v trestním řízení, zajištěním účinného výkonu alternativních trestů a nalezením účinné reakce na spáchaný trestný čin.“²² Svou činností tedy provádí jistý druh prevence páchaní trestných činů, snaží se snížit možnost recidivy a pomoci tak pachateli a poškozenému zahladit negativní důsledky způsobené trestnou činností.

Za hlavní cíle PMS považuje integraci pachatele, participaci poškozeného a ochranu společnosti.

4.2 Činnost PMS ČR

„Činnost PMS ČR je tedy dvojího druhu, a to probační a mediační. Probační činností se rozumí organizování a vykonávání dohledu nad obviněným, obžalovaným nebo odsouzeným, kontrola výkonu trestů nespojených s odnětím svobody, včetně uložených povinností a omezení, sledování chování odsouzeného ve zkušební době podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, dále individuální pomoc obviněnému a působení na něj, aby vedl řádný život, vyhověl soudem nebo státním zástupcem uloženým podmínkám, a tím došlo k obnově narušených právních i společenských vztahů.“²³ Mediační činností se rozumí mimosoudní zprostředkování řešení sporu mezi obviněným a poškozeným a činnosti směřující k urovnání konfliktního stavu v souvislosti s trestním řízením. Mediaci lze provádět jen s výslovným souhlasem obviněného a poškozeného. Obě činnosti je třeba striktně odlišovat. Především je každá z těchto činností prováděna v jiné fázi činnosti PMS ČR (často ovšem dochází i k překrývání). Také z hlediska organizačního je toto rozlišení důležité, neboť probační úředník nemůže v téže věci provádět úkony probace i mediace.

PMS ČR pracuje jak s dospělými pachateli trestných činů, tak i s mladistvými pachateli (15 až 18 let) a s dětmi mladšími 15 let, též označovány jako nezletilí. Zvláště vyškolení

---

²² ŽATECKÁ, E. Postavení a úkoly probační a mediační služby. 1. vydání, Praha: KEY publishing s.r.o., 2007, s. 48.

²³ Zákon č. 257/200 Sb., o Probační a mediační službě, § 2 odst. 1

pracovníci PMS ČR se zaměřují na trestnou činnost páchanou mladistvými a dětmi. Tato oblast je upravena zákonem č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů. Úkolem pracovníků PMS ČR je výkon výchovných a trestních opatření a také co nejrychlejší vstup do případů. Své služby nabízejí jak pachatelům, tak i jejich rodinným příslušníkům a poškozeným, přičemž jedním z cílů této spolupráce je i mimosoudní řešení vzniklých situací, např. pomocí mediace.

Ze shromážděných statistických údajů vyplývá, že za rok 2009 střediska PMS v České republice evidovala celkem 25 851 nových případů. Ve srovnání s celkovým počtem nově evidovaných případů v roce 2008 (25 465 případů) počet nově evidovaných případů v roce 2009 představuje oproti roku 2008 mírný nárůst a to o 1,5% (tj. o 386 případů).

Z dílčích údajů (tabulka č.1) za rok 2009 vyplývá, že z celkového počtu nově evidovaných případů bylo 4 416 případů (tj. 17,3%) evidováno v souvislosti s trestnou činností dětí ml. 15 let a mladistvých, 531 případů (tj. 2,1%) spadá do oblasti trestné činnosti spojené s drogovou problematikou a 40 případů (tj. 0,2%) bylo evidováno ve spojení s trestnou činností s extremistickým podtextem.

Tabulka č.1: Celkový počet evidovaných případů evidovaných u PMS ČR za rok 2009 – souhrn za celou ČR

Nově evidované případy PMS ČR	2005	%	2006	%	2007	%	2008	%	2009	%
Celkem evidováno	26338	100,0%	24885	100,0%	27648	100,0%	25465	100,0%	25851	100,0%
z toho TC mládeže	3780	14,4%	3817	15,3%	4553	16,5%	4111	16,1%	4416	17,3%
z toho TC spojená s drogami	828	3,1%	712	2,9%	692	2,5%	657	2,6%	531	2,1%
z toho TC spojená s extremismem	79	0,3%	46	0,2%	55	0,2%	39	0,2%	40	0,2%

Zdroj: PMS ČR, <https://www.pmscr.cz/ke-stazeni/>

Z pohledu srovnání evidovaných případů všech věkových kategorií v rámci přípravného řízení a řízení před soudem a v rámci vykonávacího trestního řízení (tabulka č.2) je patrné, že stále přetrvává výrazně větší podíl případů PMS v rámci vykonávacího trestního řízení.

Tabulka č.2: Podíl případů evidovaných v přípravném a vykonávacím řízení na celkovém počtu evidovaných případů u PMS ČR za rok 2009:

rok	celkem evidováno	Přípravné řízení a řízení před soudem	Vykonávací řízení	příp.ř. v %	vyk.ř. v %	celkem v %
2005	26338	5847	20491	22,2%	77,8%	100,0%
2006	24885	5169	19716	20,8%	79,2%	100,0%
2007	27648	5802	21846	21,0%	79,0%	100,0%
2008	25465	5092	20373	20,0%	80,0%	100,0%
2009	25851	5312	20539	20,5%	79,5%	100,0%

Zdroj: PMS ČR, <https://www.pmscr.cz/ke-stazeni/>

4.2.1 Činnost PMS ČR v přípravném řízení a v řízení před soudem

„Aktivity směřující k alternativnímu řešení trestních věcí probíhají u nás ve dvou rovinách. Jednak v rámci systému platného trestního práva, jednak mimo tento systém, v prostředí, které samo není právem regulováno, ale v němž lze podle platné právní úpravy dosáhnout řešení, které má určitý dopad v trestněprávní oblasti. Postupy a metody rozvíjené v každé z těchto rovin se liší, společné však mají to, že jsou určitou reakcí na spáchaný trestný čin a jako takové musí respektovat náš právní řád a nesmí se s ním dostat do rozporu²⁴“.

Koncepce PMS ČR vychází z předpokladu, že klíčovou oblastí pro její účinné působení musí být přípravné řízení trestní. Z hlediska celkové koncepce provádění probace a mediace v trestním řízení je součinnost PMS ČR a státních zástupců v přípravném řízení velmi důležitá pro uplatňování alternativních postupů (např. odklonů) a ukládání alternativních trestů v průběhu trestního řízení. Z hlediska sledovaných případů v přípravném řízení jsou důležité zejména údaje o činnosti PMS ČR při realizaci odklonů, při zpracování podrobných informací o sociální situaci obviněného (zpráva před rozhodnutím) a při zajištění nahrazení vazby probačním dohledem. PMS ČR by měla vytvářet předpoklady k tomu, aby trestní věc mohla být ve vhodných případech projednávána v některém ze zvláštních druhů trestního řízení, nebo aby mohl být uložen a

²⁴ SOTOLÁŘ, A., PÚRY, F., ŠÁMAL, P. Alternativní řešení trestních věcí v praxi. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2000. 468 s. ISBN 80-7179-350-7. s. 15.

účinně vykonáván trest nespojený s odnětím svobody (alternativní trest), nebo aby vazba mohla být nahrazena jiným opatřením.

PMS ČR může v přípravném řízení přispívat především k naplňování odklonné funkce přípravného řízení, a svou činností vytvářet podmínky a možnosti pro uplatnění odklonů v trestním řízení především pro podmíněného zastavení trestního stíhání a narovnání, a umožnit tak státním zástupcům efektivní rozhodování o podmíněném zastavení trestního stíhání a schválení narovnání. Přispívat i k podmíněnému odložení návrhu na potrestání. PMS ČR může dále v průběhu přípravného řízení na základě kontaktu s obviněným a poškozeným připravovat písemné podklady v podobě tzv. zprávy před rozhodnutím, která přináší informace o sociální situaci obviněného, okolnostech, které ho přivedly do sporu se zákonem, jeho postoji k řešení škod, které způsobil, a také o postoji poškozeného, jeho zájmech a potřebách v rámci kompenzování škod, jež mu byly způsobeny. Tyto informace budou součástí trestního spisu, a pokud nebude možné uplatnit některou z forem odklonu, nebo nebude možné věc mediovat, mohou tyto podklady být velmi užitečné státnímu zástupci např. pro návrh ochranných opatření nebo trestu, a také soudu již při předběžném projednání obžaloby, nebo při rozhodování o uložení konkrétního trestu a jeho věcné náplně. PMS ČR může rovněž přispět svou činností při rozhodování o nahrazení vazby jiným opatřením. Zde se jedná o institut nahrazení vazby dohledem podle § 73 odst. 1 písm.c) TrŘ.

Mediace se nesnaží odhalit viníka nebo příčinu vzniklého konfliktu, hlavním cílem snažení je najít žádoucí řešení pomocí vyjednávání.

„Cílem mediace v trestních věcech je dosažení takového řešení, které je akceptovatelné z hlediska veřejného zájmu a promítnutelné do určitého rozhodnutí v trestním řízení“²⁵.

„Mediací se pro účely tohoto zákona rozumí mimosoudní zprostředkování za účelem řešení sporu mezi obviněným a poškozeným a činnost urovnání konfliktního stavu vykonávaná v souvislosti s trestním řízením. Mediací lze provádět jen s výslovným

---

²⁵ SOTOLÁŘ, A., PÚRY, F., ŠÁMAL, P., Alternativní řešení trestních věcí v praxi. Praha: C.H.Beck, 2000, 468s. ISBN 978 80 7367 757 2, str. 109

souhlasem obviněného a poškozeného.²⁶“ Mediaci je mimosoudní zprostředkování řešení trestního konfliktu mezi poškozeným a obviněným (i odsouzeným), tedy pachatelem a to za účasti třetí osoby, tzv. mediátora. Mediaci poskytuje jak poškozenému, tak pachateli možnost vyjádřit své pocity, křivdu, kterou pocítují či svá očekávání z tohoto setkání. Současně se mezi sebou mohou dohodnout na rychlém a vhodném způsobu náhrady škody. Mediaci je aktem dobrovolným a to i pro pachatele.

V osobním jednání s poškozeným má obviněný příležitost dozvědět se, co svým jednáním způsobil a taktéž může vysvětlit, proč to udělal a omluvit se za své jednání.

K výsledku mediace může státní zástupce či soudce přihlídnout ve svém rozhodování. Může i zastavit trestní stíhání nebo navrhnout či schválit další alternativní opatření či sankci. Pokud je trestní stíhání zastaveno, nemá obviněný zápis v rejstříku trestů.

4.2.2 Činnost PMS ČR ve vykonávacím řízení

PMS ČR provádí zejména činnosti spojené s probací, která integruje represivní složku trestněprávních opatření se složkou podpůrnou a preventivní. Probační činnosti by měly v zásadě plynule navazovat na práci služby v přípravném řízení, a rozhodování o trestech nespojených s odnětím svobody by mělo vycházet z připravených podkladů (zprávy před rozhodnutím). Rozhodování a ukládání příslušných sankcí by tak mohlo být rychlejší a příslušné středisko už by mohlo např. pouze aktualizovat zprávu nebo další informace o vývoji případu, kde provádí své činnosti, a dát jí k dispozici soudu. Úředníci a asistenti působí dále i v rámci výkonu trestů nespojených s odnětím svobody (u tzv. alternativních trestů). Jedná se zejména o kontrolu a realizaci trestů a opatření spojených s „probačním dohledem“ (u podmíněného upuštění od potrestání s dohledem, u podmíněného odsouzení a u podmíněného odsouzení s dohledem), nebo pokud jsou soudem uloženy pachateli přiměřené povinnosti a omezení. PMS ČR má velké možnosti působit na pachatele v případech stanovené povinnosti nahradit škodu způsobenou trestnou činností. Ale i v případech, kdy soud o náhradě škody nerozhodne a s nárokem odkáže poškozeného na

---

²⁶ SVOBODA, I., Úvod do studia mediace a probace, 1. vyd. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2005. 118 s. ISBN 80-7318-261-0. s. 5.

civilní řízení, může PMS ČR motivovat pachatele k náhradě škody. Může být nápomocna ve zprostředkování kontaktu s poškozeným a může pomoci při uzavření dohody o náhradě škody. Probační úředníci by se vždy při práci s klientem (pachatelem) měli aktivně zajímat, jakým způsobem je v jeho případě řešena náhrada škody. PMS ČR působí při zajištění a kontrole výkonu trestu obecně prospěšných prací (dále jen OPP), (§62 Tr. Z.). Podle statistických údajů z vykonávacího řízení je činnost PMS při zajištění výkonu trestu OPP na prvním místě. PMS ČR působí při zajišťování podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody s dohledem. Jedná se o tzv. systém parole, kdy je odsouzenému umožněno vykonat zbytek trestu mimo věznici na základě soudem stanoveného dohledu a event. dalších podmínek. PMS má na starosti výkon dohledu, kontrolu dodržování soudem stanovených podmínek a účinnou realizaci podmíněného propuštění. Zde je nezbytná součinnost s odborným personálem Vězeňské služby ČR při přípravě odsouzeného na podmíněné propuštění. Probační služba je též připravena podle metodického pokynu poskytnout soudu stanovisko k odsouzenému, u něhož přichází v úvahu podmíněné propuštění²⁷.

---

²⁷ Čerpáno z www.pmscr.cz

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 VZÁJEMNÁ SPOLUPRÁCE MEZI PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBOU ČESKÉ REPUBLIKY A VEŘEJNOU SPRÁVOU

PMS ČR spolupracuje s různými institucemi veřejné správy. Spolupracuje v součinnosti s orgány sociálního zabezpečení, školami a školskými zařízeními, zdravotnickými zařízeními, se zájmovými sdruženími občanů, nadacemi, s registrovanými církvemi a náboženskými společnostmi, a dalšími institucemi sledujícími prospěšné cíle. K zajištění řádného výkonu probačních činností je třeba získat co nejširší a nejpodrobnější informace.

Při výkonu své činnosti dále úzce spolupracuje s orgány, kterým přísluší podle zvláštního zákona výkon sociálně-právní ochrany dětí (spolu řeší trestnou činnost mladistvých a nezletilých, snaží se zamezit další páchaní trestné činností u mládeže a také zlepšit jejich sociální a rodinné prostředí) a poskytování dávek pomoci v hmotné nouzi občanům společensky nepřizpůsobeným. Zaměstnanci PMS ČR se mohou obracet na státní orgány, právnické i fyzické osoby s dožádáním o sdělení potřebných údajů, dotázané instituce jsou povinny (pokud tomu nebrání zvláštní zákon), požadované údaje bez zbytečného odkladu sdělit. Odmítne-li, předloží zaměstnanec PMS ČR věc soudu či státnímu zastupitelství k dalšímu opatření. Při výkonu trestu OPP spolupracuje PMS ČR s orgány obcí a dalšími obecně prospěšnými institucemi zajišťujícími výkon tohoto trestu.

PMS ČR spolupracuje i s dalšími externími organizacemi. „Důležitou, tradiční a nezbytnou součástí PMS je spolupráce s externími organizacemi, zejména s nevládními a neziskovými institucemi.^{28c} Ty pro PMS ČR často zajišťují služby ve formě akreditovaných programů, které jsou nutné pro naplnění funkce alternativních trestů.

5.1 Hodnocení spolupráce PMS ČR a měst a obcí

K zjištění skutečného stavu jsem využila metodu dotazníku. Tento byl zaslán všem obcím a městům v soudním okrese Frýdek-Místek, konkrétně tedy 77 obcím. Doručeno zpět mi

---

²⁸ ŠTERN, P., OUŘEDNÍČKOVÁ, L., DOUBRAVOVÁ, D., a kol. Probace a mediace: Možnosti řešení trestných činů, 1. vydání, Portál, Praha 2010, 216s., ISBN 978 80 7367 757 2, str. 173

bylo celkem 32 dotazníků. Z toho 23 obcí uvedlo, že pro výkon trestu OPP přijímá odsouzené a 9 obcí nechce odsouzené k výkonu trestu vůbec přijímat.

Na dotaz, zda je něco, co by chtěli zlepšit ve vztahu s PMS ČR, 21 obcí uvedlo, že je vše v pořádku, jsou spokojeni s jejich službami. Pouze dvě obce uvedly, že by chtěli zlepšit některé oblasti. Konkrétně zkrátit dobu odpracování hodin trestu a v případě nedodělení trestu, udělit vyšší sazbu za každou neoddělanou hodinu. A také zlepšit komunikaci s PMS ČR.

Na další otázku, jak jsou spokojeni s institutem PMS ČR, zhodnotilo spolupráci 11 obcí jako výbornou, 7 obcí jako dobrou, 3 jako uspokojivou a jen 1 obec uvedla, že spolupráce s PMS ČR je velmi špatná.

6 ZHODNOCENÍ VYUŽITÍ TRESTU OBECNĚ PROSPĚŠNÝCH PRACÍ V OBLASTI VEŘEJNÉ SPRÁVY, SE ZVLÁŠTNÍM ZŘETELEM K PRAXI V SOUDNÍM OKRESE FRÝDEK-MÍSTEK

Trest obecně prospěšných prací je možno řadit mezi tzv. komunitní tresty, tedy tresty vykonávané ve společnosti a pro společnost. Výkon tohoto trestu nezajišťují zvláštní k tomu zřízené státní instituce, ale městské či obecní úřady a nevládní neziskové organizace. Tyto instituce jsou jednak příjemci profítu ze samotného výkonu trestu OPP ve formě bezplatně vykonané práce v jejich prospěch. Na druhou stranu se společně s PMS ČR spolupodílejí na samotné organizaci a realizaci výkonu trestu OPP. Ta spočívá v zajištění bezpečnosti práce přímo na pracovišti (podobně jako u stálých zaměstnanců), zadávání a evidování odpracované práce, motivování odsouzeného k řádnému výkonu trestu OPP. Obce, ale i jiné organizace odsouzené uplatňují především na méně náročnou práci, na kterou nemusí být speciálně proškoleni. Jedná se především o pomocné a úklidové práce, kosení trávy, práce s odpady, ale i pomoc při rekonstrukcích, opravy hraček v mateřských školách, ale i malířské a natěračské práce, a podobně.

6.1 Zhodnocení využití trestu OPP v soudním okrese Frýdek-Místek

Při dotazníkovém šetření jsem se poskytovatelů trestu OPP ve Frýdku-Místku (a to jak obcí, tak neziskových organizací, školek a podobně) ptala na různé otázky ohledně trestu OPP. Dotazník byl zaslán celkem 107 obcím, neziskovým organizacím a jiným organizacím, které zajišťují nebo by mohly zajišťovat výkon trestu OPP. Vyplněné dotazníky zaslalo 32 obcí, 7 neziskových organizací, 3 církevní organizace a největší poskytovatel trestu OPP ve městě Frýdek-Místek TS, a.s. Ty jsou sice akciovou společností, ovšem vlastníkem 100% akcií je město Frýdek-Místek, je tedy zařazena jako obec. Z toho umožňuje trest OPP vykonávat 23 obcí, 7 neziskových organizací a 3 církve. Obce či instituce, které neumožňují trest vykonávat, uváděly jako nejčastější důvody, že jim takováto možnost nebyla nikým nabídnuta. Dále uváděli, že nemají zájem o pracovníky – odsouzené, dalším důvodem byla nespolehlivost odsouzených, nezájem o práci a podobně.

6.1.1 Přínosy

Na otázku, zda je pro ně přínosem přijímání odsouzených k výkonu trestu OPP uvedlo 29 institucí, že ano. Nejčastěji uváděli, že chtějí dát šanci lidem, kteří udělali chybu. Jako druhý nejčastější důvod uváděli, že je to pro ně levnější, než klasický zaměstnanec. Dalším důvodem bylo, že je tento trest prospěšný pro celou komunitu. Pouze 3 instituce uvedly, že to pro ně není přínosem. Odsouzení dle jejich sdělení potřebují zvýšený dozor, pracují nepravdělně, nepodávají výkony, neváží si šance na nápravu, celkově s těmito lidmi nemají dobrou zkušenost.

6.1.2 Problémy a jejich řešení

Další otázka zněla, zda existují problémy při zajištění výkonu trestu. Na tuto otázku odpovědělo 17 institucí, že vše probíhá bez problému. Ovšem 11 poskytovatelů uvedlo, že jisté problémy pociťují. Nejčastější důvody byly nedostatek pracovníků k zajištění administrativy a kontroly výkonu trestu OPP, či příliš náročnou administrativu spojenou se zajištěním tohoto trestu.

Dále se instituce měly vyjádřit, zda vznikají problémy přímo při výkonu trestu OPP a jak tyto problémy řeší. Bezproblémově vnímá výkon trestu OPP 10 institucí, 23 zmiňuje jisté problémy. Nejčastější a velmi intenzivní problém jsou pro poskytovatele nepravdělná docházka odsouzených a neomlouvání se. Dále také institucím vadí, že odsouzení nedělají přidělenou práci kvalitně, mnohdy neudělají vůbec nic.

Vzniklé problémy a konflikty s pracovníky řeší instituce kombinovaně a to přímo sami s pracovníkem na pracovišti a komunikaci s PMS ČR, která problém vyřeší sama. Jen několik málo institucí řeší problémy tak, že pracovníka k dalšímu výkonu trestu již nepřijmou a pošlou jej zpět na PMS ČR, ta může klientovi zajistit nové místo k výkonu trestu OPP nebo při závažném porušení podá rovnou k okresnímu soudu Návrh na přeměnu trestu OPP na trest nepodmíněný.

6.1.3 Kontrola výkonu trestu OPP

Instituce provádí kontrolu různě, 18 institucí několikrát denně kontroluje odsouzeného prostřednictvím pověřeného pracovníka, který kontroluje jak kvantitu, tak i kvalitu práce. Dalších 9 institucí přidělí odsouzeného k jinému pracovníkovi, který po celou dobu dohlíží

na jeho pracovní výkon. Některé menší obce uváděly, že z kapacitních důvodů na odsouzeného dohlíží přímo starosta obce. Zatímco větší obce či instituce uváděly, že přímo na kontrolu nemají vyčleněnou přímo jednu osobu, nýbrž se jedná o kumulovanou funkci, kdy kontrolující pracovník má na obci či v instituci ještě jinou, hlavní funkci.

6.1.4 Druh práce a vykonatelnost

Instituce nejčastěji kombinují při ukládání práce práci úkolovou a hodinovou, ale ve stejné míře ukládají pouze práci úkolovou či hodinovou. Typ práce je většinou závislý na pracovním vytížení odsouzeného v řádném zaměstnání.

Překvapivě 7 institucí uvádí, že všichni odsouzení přiřazeni k těmto poskytovatelům od roku 2000 vykonali celý trest OPP a nemuselo tak dojít k přeměně trestu. 10 poskytovatelů pak tvrdí, že u nich vykonalo trest více než 75% odsouzených, 7 poskytovatelů tvrdí, že u nich vykonalo trest více než 50% odsouzených.

6.1.5 Poskytovatelé a jejich idey

Poskytovatelé měli možnost vyjádřit své názory, myšlenky, dobré či špatné zkušenosti. Zde je několik úryvků.

„Odsouzení vykonávající trest OPP, kterým je 40 a více let, přistupují k trestu zodpovědněji. Je na ně i větší spolehnutí a můžeme se s nimi dohodnout i na úkolové práci. Kdežto mladí trestanci si myslí, že k nim budeme benevolentní, takže přidělenou práci flinkají. Jsou více problémoví.“

„Jednomu odsouzenému se u nás tak líbilo, že po vykonání trestu OPP se mne zeptal, zda máme pro něho nějakou další práci (neměli jsme bohužel žádné volné místo), tak mi sdělil následující: „Tak já zase něco provedu a přijdu zas.“ A opravdu, vykonává u nás trest OPP opět.“

„Vzorek odsouzených, kteří u nás pracovali, byli lidé, kteří si mysleli, že práce proběhnou snad jen papírově, že odpracují jen malou část hodin, a bude jim potvrzena celá doba, kterou by měli odpracovat.“

„Snažíme se přistupovat k jednotlivým lidem individuálně, aby výkon OPP splnil svůj účel. Pokud to nevidíme ze strany pracovníků OPP, ihned ukončujeme spolupráci.“

„U několika klientů jsme pozorovali pozitivní výchovný posun, naučili se návykům někam docházet na čas, provádět a plnit úkoly, někteří se naučili pracovat s úklidovými prostředky, a podobně.“

„S některými odsouzenými bylo díky jejich pracovitosti a spolehlivosti počítáno s přijetím do pracovního poměru.“

„Sami odsouzení hodnotí tento trest jako dosti tvrdý, dělat něco zadarmo se jim moc nelíbí.“

„Myslím si, že by odsouzený neměl mít až tak velkou možnost měnit místo výkonu trestu OPP.“

„Problémy se vyskytují pravidelně. Nejhorší je, že si někteří odsouzení stěžují na přidělenou práci, že ji nemůžou vykonávat, neboť jsou alergici na prach, pyl a podobně, ale v lékařské zprávě nic není.“

Jak je vidět z výše uvedených úryvků, obce i instituce se snaží odsouzeným pomoc najít správnou cestu k řádnému životu. Odsouzení k této šanci přistupují několika způsoby, někteří se poučí a k páchání trestné činnosti se již nevrátí, jiní trest sice odpracují, ale za nějakou dobu jsou opět odsouzení a někteří si šance neváží vůbec a již během výkonu trestu OPP páchají další trestnou činností, nedocházejí pravidelně k poskytovateli nebo ignorují výzvy PMS ČR a s trestem vůbec nezapočnou.

ZÁVĚR

Touto prací jsem se snažila čtenářům přiblížit jeden z nejvíce používaných alternativních trestů na poli trestní justice. Představila jsem právní předpisy, kterými se řídí jeho použití v praxi a případnou alternativu. Také jsem se zaměřila na činnost Probační a mediační služby ČR, zejména institut obecně prospěšných prací. Zde jsem nastínila vývoj alternativního trestu obecně prospěšných prací, právní úpravu, historii vzniku a zavedení do českého práva. Dále jsme se zaměřila na projednání podmínek výkonu trestu obecně prospěšných prací, samotný průběh výkonu, kontrolu a postup při nevykonávání tohoto trestu, možnost zajištění vhodného místa pro výkon trestu a možné druhy prací, které lze v rámci trestu vykonávat. Věnovala jsem se postpenitenciární péči a historii propojení veřejné správy a trestní justice, konkrétně trestu OPP.

V praktické části jsem prováděla průzkum formou dotazníkového šetření. Výzkum byl anonymní, týkal se především názorů poskytovatelů prací na výkonu trestu obecně prospěšných prací a zkušenosti s klientelou při výkonu tohoto trestu přímo na jednotlivých pracovištích. Výzkum měl také ukázat, zda poskytovatelé prací vnímají tento trest jako přínos pro ně samotné tak i pro komunitu. Zajímala jsem se i o druh ukládání prací, tedy co poskytovatelé konkrétně preferují, zda úkolovou, hodinovou či kombinovanou formu. Dále jsem se jen okrajově zaměřila na zhodnocení a porovnání úspěšnosti vykonání alternativního trestu obecně prospěšných prací a přeměny tohoto trestu. Z provedeného výzkumu vyplývá, že užitečnost umístění klientů k určité organizaci vyplývá ze samotného přístupu odsouzených k nařízenému trestu. Ne každý odsouzený vnímá trest obecně prospěšných prací, jako trest v tom pravém slova smyslu, a z tohoto přístupu odsouzených pramení také užitečnost pro jednotlivé organizace. Většina odsouzených postrádá určitý motiv k řádnému výkonu trestu, ale je nutné vycházet z osobitého přístupu každého jednotlivého klienta. Nicméně některé odsouzené lze srovnat po pracovní stránce se stálými zaměstnanci organizací a někteří z řad odsouzených se po řádném výkonu trestu OPP stali nebo mohli stát stálými zaměstnanci organizací. Pro organizace, až na jisté výjimky není finančně náročné umisťovat odsouzené k výkonu alternativního trestu. Profit z výkonu trestu obecně prospěšných prací většinou převyšuje náklady spojené s jeho zabezpečením. Ovšem většina institucí jako důvod přijímání odsouzených neuvádí finanční nenáročnost, ale touhu dát šanci lidem, kteří udělali chybu. Poskytovatelé na základě vlastních zkušeností s odsouzenými, vnímají celkově tento alternativní trest jako

významný výchovný prvek. Někteří odsouzení k trestu obecně prospěšných prací si mohou uvědomit, že tento trest zasahuje i do jejich soukromého života, práce vykonávají ve svém volném čase, neobdrží za odvedenou práci žádnou finanční odměnu. Dále z výzkumu vyplývá, že trest obecně prospěšných prací, který byl odsouzeným od roku 2000 nařízen, vykonala větší polovina pracovníků trest ve stanoveném rozsahu. Několik institucí dokonce uvádí 100% úspěšnost při výkonu trestu OPP.

Obecně lze o tomto alternativním trestu říci, že umožňuje pachatelé i v průběhu výkonu trestu zůstat ve svém přirozeném prostředí a udržovat i nadále sociální, rodinné a pracovní vztahy s okolím. Nezanedbatelný je ovšem celkový přínos ekonomický, který nezatěžuje společnost pobytem pachatele ve výkonu trestu odnětí svobody. Tím, že zůstává odsouzený na svobodě a nemusí tak ztratit své zaměstnání, může průběžně splácet způsobenou škodu, náklady trestního řízení, popř. náklady spojené s obhajobou. Ovšem je třeba zdůraznit, že ne všichni odsouzení jsou ochotni spolu s trestem ještě hradit škodu, kterou svou trestnou činností způsobili. Velkou motivací pro každého odsouzeného k výkonu trestu obecně prospěšných prací mohou být i výhody, které alternativní trest přináší např. v podobě zahlazení trestu, je-li trest řádně odpracován. Díky tomu není snížena jejich hodnota na trhu práce, neboť mají čistý rejstříku trestů, který v dnešní době téměř každý zaměstnavatel vyžaduje. Dále pokud bylo odsouzenému vzato i při odsouzení například řidičské oprávnění, má větší šanci po odpracování stanoveného rozsahu trestu a zaplacení nákladů trestního řízení na vrácení řidičského oprávnění již po uplynutí poloviny zákazu činnosti.

Velkým nedostatkem výkonu trestu OPP vnímaným jak ze strany PMS ČR, tak bohužel i ze strany poskytovatelů je fakt, že odsouzení při výkonu trestu OPP nejsou nijak pojištěni pro případ úrazu přímo při VT OPP ani za škodu, kterou by mohli případně institucím způsobit. V současné době je stav takový, že odsouzený vykonává trest, jak již jsem uvedla dříve, ve svém volném čase – to tedy znamená, že úraz, který se mu stane při výkonu trestu není posuzován jako pracovní úraz, protože není v zaměstnání, ale jako klasický úraz v domácnosti.

Na škodu vzniklou při výkonu OPP se nevztahuje úprava odpovědnosti za škodu podle zákoníku práce²⁹. Pokud se ovšem během VT OPP stane odsouzenému pracovní úraz, který sám nezavinil, je celkem ve svízelné situaci. I přesto, že úraz nezavinil, nemá nárok na náhradu škody, v lepším případě by dostával pouze nemocenskou, pokud by kvůli úrazu nemohl docházet do svého pravidelného zaměstnání a byl zaměstnán. Pokud by byl nezaměstnaný, nedostal by vůbec nic. Probační a mediační služba ČR by měla tedy více bojovat za to, aby odsouzení byli nějakým způsobem pojištěni (nemyslím tím konkrétně každý jedinec, ale jako celek). Probační a mediační služba ČR sice vydala své Doporučení o bezpečnosti práce, ovšem to celou věc nikterak neřeší. Cílem Doporučení je pouze upozornit na základní pravidla BOZP, která by měly instituce dodržovat a rovněž odsouzení při výkonu trestu OPP. Tento dokument tedy není právně závazný, má jen povahu doporučující a orientační. Je třeba, aby PMS ČR byla pojištěna pro škodu způsobenou poskytovatelům, a také pojištěna na vznik nezaviněného pracovního úrazu. Případnou náhradu škody odsouzeným nebo za odsouzeného by tak platila přímo PMS ČR. Problémová je z mého pohledu i umísitelnost odsouzených ke konkrétním poskytovatelům. Velký počet odsouzených je zaměstnán v řádném zaměstnání, ovšem trest OPP nesmí korigovat z jejich řádnou práci. PMS ČR má ovšem tzv. víkendové a odpolední poskytovatele (tedy poskytovatelé umožňující VT OPP i o víkendech, svátcích a na odpoledních směnách) jen ve větších městech. Pro odsouzené (zvláště z odlehlejších obcí) to znamená, že pokud je okolní obce nepřijmou k VT OPP a nezajistí jim práci v jejich volném čase či alespoň úkolovou práci, musejí (pokud chtějí trest co nejdříve vykonat) dojíždět na vlastní náklady ke vzdálenějším poskytovatelům. A to je pro některé jedince problém. Je třeba zajistit více poskytovatelů, převážně na poli nestátních neziskových organizací či spolků (tělovýchovné jednoty, dobrovolní hasiči apod.), které mohou odsouzené zaměstnávat i na jiných, než denních směnách.

---

²⁹ SOTOLÁŘ, A., PÚRY, F., ŠÁMAL, P. Alternativní řešení trestních věcí v praxi, 2000, ISBN 978 80 7367 757 2, s. 447 - 448

Jako další a velmi závažný problém vnímám to, že někteří poskytovatelé důvěřují odsouzeným natolik, že neověřují jejich totožnost a tak se již stalo, že za odsouzeného vykonal trest jeho známý. Je to samozřejmě velké pochybení samotného poskytovatele, někteří si neuvědomují, že trest pak nemá svou účinnost a trestný čin, který někomu ublížil, zůstává nepotrestán. Je také úkolem PMS ČR, aby byla důslednější v poskytování informací institucím, aby je upozorňovala na možné chyby a důsledky jejich benevolence.

Na úplný závěr bych si dovolila shrnout poznatky ze své dosavadní dvouleté činnosti u Probační a mediační služby ČR. Pracovníci PMS ČR využívají služeb veřejné správy téměř denně, a to ať už z důvodu získávání informací nebo právě ve spojení s trestem OPP. Trest obecně prospěšných prací, nad kterým mimo jiné dohlížím při výkonu své funkce, je trestem, který je nejvíce využíván na poli alternativních trestů. Trestem je zde ztráta volného času a hlavně práce bez následné odměny. PMS ČR dohlíží, zda během výkonu trestu vede odsouzený řádný život, tedy nepáchá další trestnou činnost a plní povinnosti uložené mu soudem. Při výkonu tohoto trestu se předpokládá součinnost čtyř subjektů, a to soudu, probačního pracovníka, odsouzeného a poskytovatelé prací. Ovšem právě zaměstnanci obecních úřadů a institucí zatěžuje tento trest nejvíce. Jelikož pracovníci, kteří mají na starost agendu trestu OPP, vždy vykonávají ještě jinou funkci a práce s často problémovými pracovníky jim komplikuje tu jejich, řádnou.

Přesto, že PMS ČR působí v trestní justici již jedenáctým rokem, stále se nachází ve vývojové fázi. Její činnosti a aktivity se tedy stále rozvíjejí, stále musí pružně reagovat na měnící se situaci v oblasti páchání trestné činnosti. Současná trestní politika ČR je čím dál tím víc otevřena uplatňování alternativních trestů a opatření. PMS ČR plní na poli trestní justice klíčovou roli. Myslím si, že se celkem daří snižovat počty osob ve výkonu trestu. Dochází k postupnému zpřesňování a zlepšování spolupráce mezi PMS ČR, justičními složkami a veřejnou správou. Je třeba jen doufat, že situace na poli alternativních trestů bude i nadále postupovat tím správným směrem a že jednou budou věznic hlásit, že jejich kapacita je naplněna, nikoliv přeplněna, jak je tomu nyní. I to bude další krok kupředu.

ZÁVĚR V ANGLIČTINĚ

With this work I tried to bring readers one of the most widely used alternative sentencing in the field of criminal justice. I have introduced legislation governing its use in practice and possible alternatives. I also focused on the activities of the Probation and Mediation Service, in particular the Institute of community service. Here I have outlined the development of the alternative sentence of community service, legislation, history, creation and introduction into Czech law. I also focused on discussing the terms of the sentence of community service, the actual course of performance, control, registration and procedures for non-execution of the sentence, the possibility of securing a suitable place of imprisonment and possible types of work that can carry a punishment. I gave the after-care history and link the public administration and criminal justice, specifically the sentence community service.

In the practical part, I conducted a survey through questionnaires. The survey was anonymous, concerned primarily works on the opinions of providers serving community work and experience with clients in the enforcement of that penalty on individual workplaces. Research should also show whether providers perceive that punishment works as a benefit for themselves and for the community. I was like kind of storage also works so specifically what providers prefer that piece, hourly or combined form. I also only marginally aimed to assess and compare the success of performing an alternative sentence of community service and conversion of this punishment. The performed research shows that the usefulness of the location of clients to an organization results from the actual access to the prisoners ordered punishment. Not everyone sees prisoner sentenced to community service as punishment in the truest sense, and this approach also stems convicted usefulness for individual organizations. Most prisoners lack a motive for the proper sentence, but must be based on an original approach of each individual client. However, some prisoners can be compared to the work site organization with permanent staff and some from the ranks of convicted after a proper sentence of community service became or could become permanent employees of the organization. For organizations, except for certain exceptions not expensive place doomed to perform alternative punishment. Profit from prison community service usually exceeds the cost of his security. However, most institutions of convicts as the reason do not receive financial modesty, but a desire to give chance to people who have made a mistake. Providers based on their

experience with offenders generally perceive this alternative punishment as an important educational element. Some sentenced to community service can realize that the punishment extends also to their private life, work performed in his spare time, receive for their work no financial reward. Furthermore, the research suggests that punishment of community service, which has been condemned since 2000, directed, executed more than half of workers in a specified range of punishment. Some institutions even give 100% success rate in community service.

Generally about this alternative sentence to say that it allows offenders in the prison to remain in their natural habitat and continues to maintain social, family and work relationships with others. Is not negligible, however, the overall economic benefit, which does not stay by the offender in prison. By convicted remains at large and not to lose their jobs, can continuously pay damages, costs of criminal proceedings, or. costs associated with the defence. However, it should be emphasized that not all sentences are willing; together with a penalty to pay more damage it caused his crime. Great motivation for anyone sentenced to serve a sentence of community work may also be benefits that bring alternative punishment such as obliteration of punishment is the penalty if properly worked. Because their value is not reduced in the labour market because they have a clean criminal record, nowadays almost every employer demands. Additionally, if you were taken prisoner and sentenced for such license, has a greater chance of having worked for a specified range of punishment and paying the costs of criminal proceedings to return the license after the mid disqualification.

A major deficiency of the sentence community service as perceived by the PMS, so unfortunately, by providers is the fact that the prison sentence community service are not insured against personal injury directly imprisonment of community service nor for any damage they may cause or institutions. Currently, the state such that the convict serving a sentence, as I said earlier, in his spare time - this means that the accident that he becomes the performance penalty is not regarded as a work accident, she is not employed, but as Classic injury in the home.

The damage incurred in the performance of community service does not finish liability under the Labour Code. If, however, the imprisonment of community service prisoner becomes a work accident, which itself at fault, it is quite in an awkward situation. Despite

the fact that the accident fault is not entitled to compensation, at best, would receive only sick if injury could occur due to his regular job and was employed. Probation and Mediation Service should say more to fight for that conviction had been insured in some way (I mean specifically the individual, but as a whole). Probation and Mediation Service has released its recommendations, although for safety, but it does not solve the whole thing in any way. The recommendations aim is only to basic health and safety rules that institutions should follow and also sentenced to imprisonment of community service. This document is not legally binding, is only recommendatory nature and orientation.

Problem is, in my view and placement sentenced to particular providers. A large number of convicts are employed in regular employment, but not community service correct punishment from their regular job. PMS, however, has the weekend and afternoon providers (i.e. providers enabling imprisonment of community service weekends, holidays and afternoon shifts) only in larger cities. For prisoners (particularly in the remoter villages), this means that if the surrounding community to accept and imprisonment of community service does not provide it work in their spare time or at least a piece of work, they must (if you want to execute the punishment as soon as possible) to travel at their own expense to more distant providers. And this is a problem for some individuals. As a further and very serious problem I see that some providers trust prisoners so that a verification of their identity and thus has happened that the prisoner has done his punishment known. It is certainly a great error provider itself, some do not realize that the punishment will not be an effective and an offense that hurt someone remains unpunished. It is for the PMS to be consistent in providing information to institutions that are alerted to possible errors and consequences of their benevolence.

At the very end I would like to summarize findings from their previous two activities at the Probation and Mediation Service. PMS staff using the services of public administration almost daily, either because obtaining information or just in conjunction with the sentence community service. The sentence of community service over which among other things, supervise the performance of his duties, the penalty, which is most used in the field of alternative sentencing. The penalty is loss of free time and most subsequent work without pay. PMS supervises, whether in prison convicted leads an orderly life, a does not commit other criminal activities and fulfils the obligations imposed on him by the court. In carrying out this punishment is expected interaction of four bodies, courts, probation

officer, convicted and service work. But just employees of municipal authorities and institutions burdened the most punishment. Since workers who are responsible for punishment agenda community service, always perform yet another function and work with them often complicates the problem staff have their, good.

Despite the fact that PMS has been in criminal justice in its eleventh year, is still in development phase. Its operations and activities is still developing, still must respond flexibly to changing circumstances in the commission of crime. The current penal policy of the CR is increasingly open to the application of alternative sentences and measures. PMS performs in the field of criminal justice a key role. I think it is doing to reduce the total number of people in prison. There is a gradual refinement and improvement of cooperation between PMS, judicial departments and the public administration. It must be hoped that the situation in the field of alternative sentencing will continue to proceed in the right direction and that one prison will report that their capacity is filled, not crowded, as it is now. And it would be another step forward.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] HENDRYCH, D., a kol. Správní právo - obecná část, 7. vydání, C.H.Beck, Praha 2009
- [2] HENDRYCH, D., a kol. Právní slovník. 3. vydání, C. H. Beck, Praha 2009. 1324s
- [3] SOTOLÁŘ, A., PÚRY, F., ŠÁMAL, P. Alternativní řešení trestních věcí v praxi. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2000. 468 s. ISBN 80-7179-350-7.
- [4] SVOBODA, I., Úvod do studia mediace a probace, 1. vyd. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2005. 118 s. ISBN 80-7318-261-0
- [5] ŠTERN, P., OUŘEDNÍČKOVÁ, L., DOUBRAVOVÁ, D., a kol. Probace a mediace: Možnosti řešení trestných činů, 1. vydání, Praha, Portál, 2010, 216s., ISBN 978 80 7367 757 2
- [6] ŠTĚRBA, V. Penologie, Armex publishing., ISBN 80-86795-48-5, 2007, s. 116.
- [7] ŽATECKÁ, E. Postavení a úkoly probační a mediační služby. 1. vydání, Praha: KEY publishing s.r.o., 2007, 136s. ISBN 978-80-87071-55-7

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

apod.	A podobně.
BOZP	Bezpečnost a ochrana zdraví při práci.
ČR	Česká republika.
NNO	Nevládní neziskové organizace
OPP	Obecně prospěšné práce.
PMS	Probační a mediační služba.
TDV	Trest domácího vězení.
TrZ.	Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník
VT	Výkon trestu.
VTOS	Výkon trestu odnětí svobody.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Neobsahuje obrázky.

SEZNAM TABULEK

Tabulka č.1: Celkový počet evidovaných případů evidovaných u PMS ČR za rok 2009 – souhrn za celou ČR

Tabulka č.2: Podíl případů evidovaných v přípravném a vykonávacím řízení na celkovém počtu evidovaných případů u PMS ČR za rok 2009:

SEZNAM PŘÍLOH

PI	Podklad pro vydání usnesení o nařízení trestu OPP
PII	Poučení o výkonu trestu OPP
PIII	Projednání podmínek VT OPP a stanovení termínu nástupu k výkonu trestu
PIV	Dohoda o realizaci výkonu trestu OPP
PV	Návrh na přeměnu trestu OPP
PVI	Informační leták - PMS ČR
PVII	Informační leták – Mediace
PVIII	Informační leták – Průvodce obětí trestného činu
PXI	Informační leták – Obecně prospěšné práce
PX	Informační leták – Dohled probačního úředníka
PXI	Informační leták – Parole
PXII	Informační leták – Trest domácího vězení
PXIII	Informační leták – Justice a děti
PXIV	Informační leták – Justice pro mládež
PXV	Dotazníkové šetření

PŘÍLOHA P I: PODKLAD PRO VYDÁNÍ USNESENÍ O NAŘÍZENÍ TRESTU OPP

středisko

.. PM.../20..

Sp. zn.

tel.:
Fax:
e-mail: @pms.justice.cz

Podklad pro vydání usnesení o nařízení trestu OPP

Jméno a příjmení klienta:

Datum narození:

Bydliště:

Povolání:

Pracovní dovednosti a zkušenosti:

Zdravotní stav, omezení :

Překážky pro výkon trestu OPP:

Uložené přiměřené povinnosti č omezení:

Projednané místo výkonu trestu OPP:

Kontaktní osoba:

Tel.:

Druh prací:

Výměra trestu OPP:

Časové možnosti klienta:

Záznam z projednání podmínek se vyhotovuje čtyřikrát; po jednom vyhotovení obdrží klient, soud, instituce, ve které bude trest vykonáván a jedno bude založeno do probačního spisu.

V .....dne .....

Klient

Probační úředník/asistent

PŘÍLOHA P II: POUČENÍ O VÝKONU TRESTU OPP

středisko Frýdek-Místek

tel.:

Fax:

e-mail:

PM /2011

POUČENÍ O VÝKONU TRESTU OBECNĚ PROSPĚŠNÝCH PRACÍ

Klient (obviněný/odsouzený):

Datum narození:

Trest obecně prospěšných prací spočívá v povinnosti vykonat obecně prospěšné práce (dále OPP) osobně a bezplatně ve svém volném čase nejpozději do jednoho roku ode dne, kdy soud nařídil výkon tohoto trestu (§ 65 odst. 1 trestního zákoníku).

V rámci výkonu trestu OPP jste podle § 65 trestního zákoníku a § 336 trestního řádu povinen/na:

- dostavit se do 14ti dnů od oznámení rozhodnutí soudu o druhu a místě výkonu OPP na středisko Probační a mediační služby v obvodu okresního soudu, kde má být trest OPP vykonán, za účelem projednání podmínek výkonu trestu OPP,
- dostavit se v den stanovený probačním úředníkem/asistentem na obecní úřad nebo instituci, kde budete OPP vykonávat, za účelem nástupu výkonu trestu (*uzavření dohody o realizaci výkonu trestu OPP a harmonogramu výkonu trestu OPP*),
- vykonávat obecně OPP osobně a bezplatně, v souladu s dohodou uzavřenou s poskytovatelem OPP a podle stanoveného harmonogramu výkonu trestu OPP,
- vykonat OPP v souladu s uzavřenou dohodou s poskytovatelem OPP, nejpozději však do jednoho roku ode dne, kdy byl výkon tohoto trestu nařízen,
- informovat probačního úředníka/asistenta o všech okolnostech, které by Vám bránily OPP vykonávat (*nemoc, služební cesta, úraz apod.*) a tyto probačnímu úředníkovi/asistentovi doložit,
- plnit, pokud byly soudem stanoveny, přiměřené povinnosti a omezení,
- během výkonu trestu OPP spolupracovat s probačním úředníkem/asistentem (*dostavovat se na sjednané konzultace za účelem zajištění výkonu trestu OPP: výběru vhodného poskytovatele prací, stanovení data nástupu k výkonu OPP, doložení závažných důvodů bránících ve výkonu trestu OPP, kontroly plnění soudem uložených přiměřených povinností, přiměřených omezení*),
- přebírat poštu na adrese, kterou jste probačnímu úředníkovi/asistentovi sdělil/a, v případě změny bydliště ihned nahlásit probačnímu úředníkovi/asistentovi novou adresu, informovat probačního úředníka/asistenta o zřízení/zrušení datové schránky,
- vést řádný život, tj. dodržovat právní řád, plnit si své povinnosti vůči státu a společnosti, (*např. vyživovací povinnost*), nezneužívat svých práv, nenarušovat občanské soužití, nedopouštět se přestupků, jiných deliktů a trestných činů.

Jestliže v době od odsouzení do skončení výkonu trestu OPP nepovedete řádný život, budete se vyhýbat nástupu trestu, bez závažného důvodu porušíte sjednané podmínky výkonu trestu OPP, budete jinak mařit výkon tohoto trestu a nebo zaviněně nebudete ve stanovené době (*určené dohodou s poskytovatelem OPP*) vykonávat uložený trest, může soud přeměnit, a to i během doby stanovené pro

jeho výkon, trest OPP nebo jeho zbytek v trest odnětí svobody, přičemž každá i jen započatí jedna hodina nevykonaného trestu OPP se počítá za jeden den odnětí svobody (§ 65, odst. 2 trestního zákoníku).

Probační úředník/asistent je v rámci zajištění výkonu trestu OPP (§ 335 až § 340b trestního řádu) oprávněn:

- kontrolovat výkon trestu OPP *(ve spolupráci s poskytovatelem OPP)*,
- kontrolovat, zda odsouzený vede řádný život a plní přiměřená omezení, přiměřené povinnosti uložené soudem a to v případě potřeby i ve spolupráci s Policií ČR *(např. ověření informací, jež o sobě a o své situaci odsouzený sdělí probačnímu úředníkovi/asistentovi)* a také provádět úkony směřující k tomu, aby odsouzený vedl/a řádný život,
- v souladu se zákonem o PMS č. 257/2000 Sb. a se zákonem č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů opatřovat si v rámci kontroly výkonu trestu potřebné informace o odsouzeném a jeho aktuální životní situaci a to nejen od něj, ale i z jiných zdrojů *(např. od orgánů státní správy a samosprávy, orgánů činných v trestním řízení a jiných institucí)* a to zejména tehdy, pokud požadované informace sám odsouzený nedoloží,
- sdělovat soudu rozhodné skutečnosti týkající se trestu OPP včetně skutečnosti, že odsouzený neplní stanovené povinnosti, nebo bez závažného důvodu poruší sjednané podmínky výkonu trestu OPP, zaviněně nevykonává ve stanovené době uložený trest nebo jinak maří výkon tohoto trestu (§ 337 trestního řádu). Tyto okolnosti sdělují soudu prostřednictvím probačního úředníka/asistenta také obce či instituce, u kterých se vykonávají *(nebo mají vykonat)* uložené OPP,
- podat návrh na přeměnu trestu OPP na trest odnětí svobody (§ 337, § 340b, odst. 1 trestního řádu), popř. *(dle § 65, odst. 3 trestního zákoníku)* návrh na stanovení dohledu, uložení dosud neuložených přiměřených povinností a omezení, nebo některého z výchovných opatření *(je-li odsouzený ve věku blízkém věku mladistvých)*,
- kontaktovat poškozeného, nabídnout mu základní právní poradenství a pomoc v činnostech směřujících k náhradě škody způsobené trestným činem *(nabídnout mediaci, zprostředkovat jednání s odsouzeným apod.)*
- informovat soud o způsobu náhrady škody poškozenému *(zda škoda byla či nebyla uhrazena, zda byla uzavřena dohoda o její náhradě apod.)*
- vykonávat poradenskou a výchovnou činnost spojenou s poskytováním potřebné pomoci.

Další informace o trestu OPP:

- do doby výkonu trestu OPP se nezapočítává doba, po kterou odsouzený nemohl OPP vykonávat pro zdravotní nebo zákonné překážky, nebo byl ve vazbě nebo vykonával trest odnětí svobody (§ 65 odst. 1 trestního zákoníku),
- výjimečně může soud vzhledem k okolnostem případu a osobě obviněného ponechat trest OPP v platnosti nebo prodloužit dobu výkonu tohoto trestu až o 6 měsíců , i když odsouzený zaviněně přeměně trestu a stanovit nad ním dohled, uložit mu dosud neuložená přiměřená omezení či povinnosti, popř. výchovná opatření, jde-li o pachatele věkově blízkého věku mladistvých (§ 65, odst. 3 trestního zákoníku),
- o odkladu, přerušení a upuštění od výkonu trestu rozhoduje předseda senátu (§§ 339 – 340a) trestního řádu) a to pouze ze zákonem vymezených důvodů: o odkladu a přerušení výkonu trestu OPP z důvodu přechodného zhoršení zdravotního stavu, u těhotné ženy a matky novorozeného dítěte, z jiných důležitých důvodů a z důvodu výkonu vojenské činné služby a o upuštění od výkonu trestu pouze z důvodu změny zdravotního stavu dlouhodobě bránícího výkonu OPP.

- na pachatele, kterému byl uložen trest OPP, se hledí, jakoby nebyl odsouzen, jakmile byl trest vykonán nebo bylo o výkonu trestu nebo jeho zbytku pravomocně upuštěno (§ 65, odst. 4 trestního zákoníku).

Ve dne

klient

probační asistent/ úředník

PŘÍLOHA P III: PROJEDNÁNÍ PODMÍNEK VÝKONU TRESTU OPP A STANOVENÍ TERMÍNU NÁSTUPU K VÝKONU TRESTU

tel.:

Fax:

e-mail:

středisko

.. PM ../20..

sp. zn.

Projednání podmínek výkonu trestu obecně prospěšných prací a stanovení termínu nástupu výkonu trestu

Jméno a příjmení klienta:

Datum narození:

Bydliště:

Trest obecně prospěšných prací nařízen k:

Kontaktní osoba:

Tel.:

Výměra trestu:

Odsouzený/á byl/a poučen/a o povinnosti dle § 336/3 trestního řádu o povinnosti dostavit se za účelem nástupu výkonu trestu, a to v den stanovený probačním úředníkem/asistentem na obecní úřad nebo instituci, v níž má trest obecně prospěšných prací (dále OPP) vykonávat.

Stanovený den nástupu: .....

Podpisem stvrzuji, že jsem si vědom/a toho, že pokud se v den stanovený probačním úředníkem/asistentem nedostavím k poskytovateli místa výkonu trestu OPP, nepovedu řádný život, bez závažného důvodu poruším sjednané podmínky výkonu trestu OPP, nebudu vykonávat ve stanovené době uložený trest, nebo budu jinak mařit výkon tohoto trestu, přemění soud trest OPP nebo jeho zbytek v trest odnětí svobody, přitom každá hodina nevykonaného trestu OPP se počítá za jeden den odnětí svobody.

Pokud se vyskytnou překážky v práci, budu okamžitě informovat probačního úředníka/asistenta a odpovědného zástupce příslušné instituce.

Dále jsem byl/a poučen/a o povinnosti informovat probačního úředníka/asistenta o veškerých změnách podstatných pro výkon trestu, zejména o změně bydliště, zdravotního stavu či časových možnostech, a to do .....(např.5) dnů od doby, kdy změna nastala.

Tento záznam je vyhotoven čtyřikrát; po jednom vyhotovení obdrží klient, soud, instituce, ve které bude trest vykonáván a jedno bude založeno do probačního spisu.

V .....dne .....

.....

.....

klient

probační úředník/asistent

PŘÍLOHA P IV: DOHODA O REALIZACI VÝKONU TRESTU OPP

středisko

Dohoda o realizaci výkonu trestu obecně prospěšných prací

Na základě usnesení Okresního soudu v ..... č.j. ....o nařízení výkonu trestu obecně prospěšných prací (ve výměře .... hodin) ze dne ...

se odsouzený/á:

narozen/a:

bytem:

a

poskytovatel místa pro výkon trestu obecně prospěšných prací (městský, obecní úřad, nezisková organizace)

název:

sídlo:

dohodli na výkonu trestu obecně prospěšných prací takto:

I.

Odsouzený(á) zahájí výkon trestu obecně prospěšných prací (dále OPP) dne.....a práce budou dokončeny nejpozději do dohodnutého termínu, tedy dne .....(doba trvání nesmí překročit lhůtu jednoho roku od nařízení výkonu trestu OPP).

II.

Poskytovatel místa výkonu trestu OPP poučil odsouzeného/nou o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a požární ochraně v rozsahu daném příslušnými právními předpisy pro dohodnutý druh práce a učinil o tom písemný záznam, podepsaný odsouzeným/nou, který je přílohou této dohody. V případě potřeby poskytovatel místa výkonu trestu OPP předá proti podpisu odsouzené/mu kromě nářadí a pracovních pomůcek také ochranné pracovní pomůcky. Odsouzený/á se zavazuje je řádně používat a v případě jejich ztráty nebo svévolného poškození je povinen/na je nahradit, jinak mu/jí nebude umožněno pokračovat ve výkonu trestu OPP.

III.

Harmonogram výkonu trestu OPP je zpracován na základě potřeb poskytovatele místa výkonu a dle časových možností odsouzené/ho. Odsouzený/á se na jeho vypracování podílí a dohodnuté termíny jsou pro něj/ni závazné. **Odsouzený/á bere na vědomí, že pokud se bez omluvy opakovaně nedostaví ve sjednaném termínu, může být tato dohoda ze strany poskytovatele místa výkonu zrušena ještě před jejím ukončením.**

IV.

Odsouzený/á bere na vědomí poučení, že je povinen/na provádět určené práce osobně, bezplatně, a že poskytovatel místa výkonu OPP bude hlásit Probační a mediační službě - středisku..... **1x za měsíc** počet odpracovaných hodin, **neprodleně pak datum ukončení** výkonu trestu či veškerá neplnění dohodnutých

podmínek výkonu trestu OPP, zejména jestliže určené práce nejsou bez závažného důvodu prováděny vůbec, nebo nejsou prováděny ve stanovené době nebo kvalitě.

Po ukončení výkonu trestu OPP bude kopie této dohody zaslána místně příslušnému středisku PMS ČR.

v .....dne .....

-----
podpis odpovědného zástupce+ razítko organizace

-----
podpis odsouzené(ho)

Hodnocení výkonu trestu OPP:

Výkon trestu obecně prospěšných prací byl ukončen dne .....

Celkem bylo na určené práci odpracováno ..... hodin

Tím **byl** – **nebyl** splněn výkon trestu obecně prospěšných prací

Celkové zhodnocení trestu OPP .....

.....
Oznámeno Probační a mediační službě středisko -.....dne.....

-----
podpis odpovědného zástupce + razítko organizace

Pozn.: **každá změna „Dohody o realizaci výkonu trestu OPP“ musí být zaznamenána písemně v jejím dodatku**

PŘÍLOHA P V: NÁVRH NA PŘEMĚNU TRESTU OPP

tel.:

Fax:

e-mail:

středisko

sp. zn.
.. PM ../20..

Okresnímu soudu v

V .... dne.....

Návrh Probační a mediační služby ČR na přeměnu trestu prospěšných prací na trest odnětí svobody **obecně**

Odsouzený/ná, nar. ... ,bytem..... byl/a rozhodnutím Okresního soudu v .....ze dne ....., sp. zn..... odsouzena k trestu obecně prospěšných prací ve výměře ..... hodin. Citované rozhodnutí nabylo právní moci.....

Usnesením ze dne ... sp. zn. .... bylo podle § 336 odst. 2 trestního řádu rozhodnuto, že odsouzený/á bude trest obecně prospěšných prací vykonávat v .....

Odsouzený/ná s faktickým výkonem uloženého trestu nikdy nezapočal/a (odpracoval pouze ... , naposledy pracoval/a dne .....

Odsouzený/ná byl/a pozván/a k projednání vzniklé situace k Probační a mediační službě, dne (ve dnech) ..... K jednání se však nedostavil/a. Na písemné výzvy Probační a mediační služby k nástupu výkonu trestu obecně prospěšných prací ze dne ..... odsouzený/ná nereagoval/a ani přes upozornění, že mu/jí může být trest obecně prospěšných prací přeměněn na trest odnětí svobody.

Ve svém návrhu vycházím z ustanovení § 65 odst. 2 trestního zákoníku, podle něhož soud přemění trest obecně prospěšných prací v trest odnětí svobody, jestliže pachatel v době od odsouzení do skončení výkonu trestu obecně prospěšných prací nevede řádný život, vyhýbá se nástupu výkonu trestu, bez závažného důvodu poruší sjednané podmínky výkonu trestu obecně prospěšných prací, jinak maří výkon tohoto trestu nebo zaviněně nevykonává ve stanovené době uložený trest.

Vzhledem ke shora uvedeným skutečnostem

n a v r h u j i ,

aby Okresní soud ..... rozhodl, že se podle § 65 odst. 2 tr. zákoníku za použití § 340b odst. 1 trestního řádu přeměňuje odsouzené/mu ..... nevykonaný trest obecně prospěšných prací z rozsudku Okresního soudu ..... ze dne ... .., sp. zn.... , na trest odnětí svobody.

Informujte mne prosím o dalším řízení v této věci, děkuji.

.....
probační úředník/asistent

Na vědomí: místně příslušné státní zastupitelství, příslušná organizace

PŘÍLOHA P XV: DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

DOTAZNÍK

Dobrý den, jmenuji se Lucie Kozelská a jsem studentkou magisterského oboru veřejná správa. Prosím Vás o vyplnění elektronického anonymního dotazníku pro závěrečnou diplomovou práci. Prosím vycházejte ze své praxe.

Děkuji Vám za informace, čas a ochotu.

1. Jste obec nebo nezisková organizace?

- a) obec
- b) nezisková organizace
- c) jiné _____

2. Zajišťuje Vaše obec/organizace výkon trestu obecně prospěšných prací (dále jen VT OPP)?

- a) Ano
- b) Ne. Uveďte důvod _____
Pokud uvádíte ne, nemusíte již dále dotazník vyplňovat a odešlete jej prosím zpět.

3. Je pro vás přijímání odsouzených k VT OPP přínosem?

- a) Ano, proč:
  - 1) je to levné.
  - 2) je to prospěšné pro komunitu.
  - 3) dáme šanci lidem, kteří udělali chybu.
  - 4) jiný důvod _____
- b) Ne, uveďte důvod _____

4. Existují problémy při zajištění VT OPP, pokud ano jaké?

- a) Ano, vyberte jaké:
  - 1) není dostatek pracovníků k zajištění administrativy a kontroly VT OPP.
  - 2) administrativa spojená s tímto trestem je příliš komplikovaná.
  - 3) zajištění výkonu tohoto trestu je pro nás finančně náročné.
  - 4) jiné _____
- b) Ne

5. Existují problémy přímo při VT OPP, pokud ano jaké?

a) Ano, vyberte jaké:

- 1) odsouzení jsou problémoví pracovníci, nechodí pravidelně, neomlouvají se.
- 2) odsouzený nedělá přidělenou práci kvalitně, mnohdy neudělá vůbec nic.
- 3) odsouzený je drzý, osočuje se na jiné pracovníky a nadřízené, je vulgární.
- 4) jiné _____

b) Ne

6. Jak řešíte problémy, které vzniknou v průběhu VT OPP? Co Vám pomáhá?

- a) kontaktuji Probační a mediační službu ČR (dále jen PMS ČR), ta s odsouzeným problém vyřeší sama.
- b) problém vyřešíme sami přímo na pracovišti s odsouzeným.
- c) odsouzenému sdělím, že jej k VT OPP již nechci a tuto informaci sdělím i PMS ČR.
- d) jinak _____

7. Jak personálně zajišťujete kontrolu VT OPP?

- a) na tuto činnost máme vyčleněného pracovníka.
- b) jedná se o kumulovanou funkci, pracovník vykonává ještě jinou činnost.
- c) jinak _____

8. Jakým způsobem kontrolujete VT OPP?

- a) pověřený pracovník několikrát denně kontroluje odsouzeného na pracovišti a hodnotí jeho práci
- b) k odsouzenému je přidělen pracovník, který celou směnu pracuje s ním, a dohlíží na jeho pracovní výkon
- c) jinak _____

9. Jaký druh prací nejčastěji zadáváte odsouzeným?

- a) úkolovou
- b) hodinovou
- c) kombinovanou

10. Můžete uvést, kolik odsouzených na VT OPP jste již ve své organizaci uplatnili (od roku 2000)?

- a) méně než 5
- b) méně než 10
- c) méně než 20
- d) méně než 50
- e) méně než 100
- f) více než 100

11. Kolik z těchto odsouzených trest OPP řádně vykonalo?

- a) 0 - 25%
- b) 25 - 50%
- c) 50 - 75%
- d) 75 - 100%
- e) 100%

12. Je něco, co byste chtěli zlepšit ve vztahu s Probační a mediační službou ČR nebo soudy?

- a) Ne, vše je v pořádku
- b) Ano, chtěli bychom zlepšit _____

13. Jste spokojeni s institutem Probační a mediační služby ČR? Zhodnoťte spolupráci s touto institucí.

- a) Výborná
- b) Dobrá
- c) Uspokojivá
- d) Velmi špatná
- e) Vlastní hodnocení: _____

14. Můžete zde uvést zvláštní situace, problémy nebo naopak klady či zajímavosti, které Vás s VT OPP potkaly? Uveďte zde i návrhy či doporučení, o kterých si myslíte, že by mohly zlepšit VT OPP.

Ještě jednou Vám děkuji za vyplnění mého dotazníku.